terreur | terrorisme

terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | tèrreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisn
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr
ır | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | te
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisr

Verantwoording

Tekst: Sietse van der Hoek
Cartoons: Arend van Dam
Gedichten: Wim de Vries
Foto's: meest ANP
Coördinatie: Frank Spoelstra

Vormgeving: Peter van Sloten
Druk: Lakerveld BV, Den Haag

Uitgave: Bureau Hoofdraadsman
Hoofdstraat 84, Driebergen 1978

Inhoud

Klazien van Brandwijk

1. Voorwoord
2. Handleiding (Van vader op zoon)
3. Terrorisme? Niks bijzonders!
4. De vrouw genomen
5. We benne maar een arbeider
6. Ongeschoold
7. Strikt privé
8. De geverfde vogel.....
9. ...gedoodverfd.....
10. ...en verft ook zichzelf
11. De media versmurft
12. De vooruitgang vervloekt
13. Onder druk van het kleine geloof
14. Het Zuidmolukse gat
15. Terroristisch ABC
16. Terrorisme ja. Terrorisme nee 't Is maar van welke kant je het bekijkt
17. Voorbij de terreur
18. De totale waanzin
19. Literatuur

1 Voorwoord

Droom

Vannacht gedroomd dat ik
een vogel was, die hoog boven de
aarde zweefde
Het was zo vreemd wat ik beleefde
toen ik de mensen bezig zag,
zo wreed, dat ik het zingen staakte
zo wreed dat het me speet
dat ik ontwaakte.

De nog betrekkelijk jonge - want wat is per slot 14 jaar - dienst humanistische geestelijke verzorging in de krijgsmacht heeft toch al een paar gewoonten, die op een traditie gaan lijken. Eén daarvan is de jaarlijkse uitgave van een publikatie, die we steeds in december aanbieden aan de circa 8.000 ontvangers van EGO, het maandblad van de dienst h.g.v.

Elk jaar stelt de groep van humanistische raadslieden en vormings-leiders in gezamenlijk overleg het onderwerp van deze uitgave vast. Daarna zoeken we een ter zake kundige, zowel als schrijfvaardige auteur, die de tekst verzorgt.

Waarom deze werkwijze?
Zeker niet om nog meer "wetenschappelijk verantwoorde" publikaties aan de reeds overvolle boekenmarkt toe te voegen. Maar vooral om in de praktijk van het vormingswerk met groepen deelnemers - een belangrijk taakonderdeel van geestelijk verzorgers - bruikbare aanknopingspunten te bieden voor gezamenlijke gedachtenwisselingen.
Zo werden boekjes over leiderschap en over agressie uitgebracht (beide als stripverhaal), over vervreemding (vooral een fotoreportage) en volgden in '76 "Over het milieu" en in '77 "Arbeid".

Ook dit jaar kozen we voor een - helaas nog steeds - aktueel thema: terreur en terrorisme. Het werd weer in een heel andere vorm gegoten dan voorgaande jaren. We benaderen de thematiek van vele, verschillende kanten. We cirkelen associatief om het onderwerp heen, of simpeler gezegd: de verschillende stukjes zijn als schijven van een appel, waarvan het klokhuis uit terreur bestaat.

Er gaat een handleiding aan

vooraf die onschuldig begint, maar zo dreigend eindigt, dat al direkt duidelijk wordt hoe in ieders eigen bestaan kiemen van terreur aanwezig kunnen zijn. En om de rij van vragen, die bij het lezen wellicht zullen opkomen, onzerzijds maar vast te openen: Zou een intensieve speurtocht naar die kiemen bij onszelf niet het beste begin kunnen zijn om die grootste vijand van de menselijke vrijheid, genaamd terreur, uit te bannen?

Frank Spoelstra,
ass. hoofdraadsman.

Driebergen, december 1978.

2 Handleiding

(Van vader op zoon)

— Kijk jongen, iets over terreur en terrorisme.
"Ja pa. Allemaal gewelddadigheid, heb ik al gezien.
— Zeg dat wel jongen. Terreur is een methode om macht uit te oefenen. Bijvoorbeeld ik dreig met geweld of straf. Jij wordt bang en doet wat ik zeg. Zo werkt dat.
"Maar pa, ik dacht dat het zou gaan over RAF, Palestijnen, Zuid-Molukkers, bomaanslagen en meer van dat soort dingen van de televisie en uit de kranten.
— Ook daarover jongen. Maar er is zoveel meer. Jij en ik, wij allemaal, hebben last van het willen heersen. Van het streven naar

macht zo nu en dan. Met terreur kun je proberen dat te bereiken. En je kunt daarmee ook terreur oproepen. Begrijp je het?
"Nee pa.
— Aggat jongen, da's nou vervelend. Want ook de geleerden zijn het met mekaar oneens over wat nou precies terrorisme is. Je hebt de grote terreur, zal ik maar zeggen, waarover je in de kranten leest. Het politiek terrirsme.
"Ja pa.
— Goed jongen. Denk nou ook es aan de arbeider in de fabriek. Voor mijn part ongeschoold. Wat hangt hem voortdurend boven het hoofd?
"Ik zou niet weten, pa.
— Wel ver....., jongen. Dat je het niet snapt. Ander voorbeeld. De vrouw.
"Aha, pa, de vrouw. Van dittum en van dattum?
— Ach nee, ook jij al. Waar haal je het vandaan?
"Nou pa, ik kijk ook wel es de blaadjes in die jij elke vrijdag koopt in de supermarkt. Enne... in de Sterreclame op de televisie...
— Ja ja, de media, daar gaat het ook over, want daar vind je ook terreur. Persoonlijk ben ik van mening, dat de buren...
"Oh die. Zoals je al zei, pa, dat zijn zulke aparten. Volgens mij is hij een flikker en de rest zigeuner.

— Jongen, jongen toch. Jij hebt er zomaar geverfde vogels van gemaakt. Daar gaat het nu juist over in dit stuk. En ook over die klieren van die Jansens verderop. Je weet wel, die lui, elke zondag tweemaal christendom in de kerk en voor de rest... ho maar.
"Als ik je zo hoor, pa, heb je er ook last van. Dat zit me toch een stuk af te geven. En nu we het er toch over hebben...
— Wel ver..... Jij wilt me gaan vertellen...
"Nu we het er toch over hebben, pa. Wat zeg je dan van die kerncentrales?
— Moet je dat jong toch horen. Dat heeft er toch niks mee te maken. Ik zal je...
"Niks mee te maken? Ik kan het nog sterker vertellen. De atoomwapens pa, de neutronenbom en die hele rattaplan. Jij vindt toch dat we de Rus en dat we het wereldcommunisme... Ach pa, je bent niet consequent.
— Wat... zo'n jong zal me de les lezen. Straks vraag je me nog waar ik in de oorlog stond.
"Nu je er zelf over begint, pa, ja...
— Grmf... jij, jij, en geen zakgeld deze week en als je zo blijft... dan... nou ja, even nadenken...

Rekruten

De rekruten marcheerden
over het kazerneplein
bijgestaan door een arrogante
sergeant die schreeuwend
z'n bevelen gaf.
En de soldaten gehoorzaamden
zoals kinderen soms
hun vader.

Maar vergist u zich niet
het schieten was reeds
begonnen.

3 Terrorisme? Niks bijzonders!

Terrorisme = oorlog. Oorlog = terrorisme.
Terreuracties van Palestijnse organisaties tegen Israël: represaille-bombardementen door Israëlische vliegtuigen op Palestijnse vluchtelingenkampen. Politiek terrorisme is een vorm van oorlog.
"Zowel bij politiek terrorisme als bij oorlog gaat het om geweldgebruik voor politieke doeleinden, hoofdzakelijk gericht tegen mensen die zich niet kunnen verdedigen en die vaak zelf geen deel hebben aan het politieke conflict; met de bedoeling de tegenpartij in het conflict te dwingen tot een bepaald gedrag". De omschrijving is afkomstig van de Groninger polemoloog Hylke Tromp. Hij onderscheidt verschillende vormen van politiek terrorisme:

— Internationaal terrorisme is de surrogaatoorlog van de ene staat tegen de andere. Een oorlog die de plaats inneemt van een 'gewone' oorlog, omdat die voor beide partijen zo langzamerhand onmogelijk is geworden. Daarvoor is de wederzijdse vernietigingskracht te groot. Moordaanslagen op vijandelijke staatshoofden zijn de minst vergaande mogelijkheden van deze plaatsvervangende oorlog.
— Transnationaal terrorisme wordt gehanteerd door groepen binnen één staat tegen een andere staat, of tegen groeperingen in een andere staat. Bijvoorbeeld Palestijnse acties vanuit Syrië en Libanon tegen Israël. Het lijkt erop, dat er een terrorisme-multinational (een internationale onderneming voor terrorisme) aan het ontstaan is. Of misschien al bestaat; gevormd door Palestijnse groeperingen, het Japanse Rode Leger en Westeuropese organisaties als de Rote Armee Fraktion.
— Binnenlands terrorisme; te verdelen in repressief (= onderdrukkend) en revolutionair terrorisme. In het eerste geval terroriseert de staat en daarvan zijn er voorbeelden te over: Engeland vond de concentratiekampen uit tijdens de boerenoorlogen in Zuid-Afrika. Nazi-Duitsland perfectioneerde dit terreurmiddel. Nederland zette de vrijheidsstrijders van Indonesië in een concentratiekamp op Nieuw Guinea.
De 'zuiveringen' van Stalin brachten honderdduizenden burgers van de Sovjet-Unie om het leven. Het blanke bewind in Zuid-Afrika, regimes in Zuid- en Midden-Amerika, de Moskouse machthebbers tegenover de dissidenten, Laos en nog een hele rits van landen demonstreren vandaag het terrorisme van de staat. Amnesty International houdt er een treurig lange lijst van op na. Revolutionair terrorisme richt

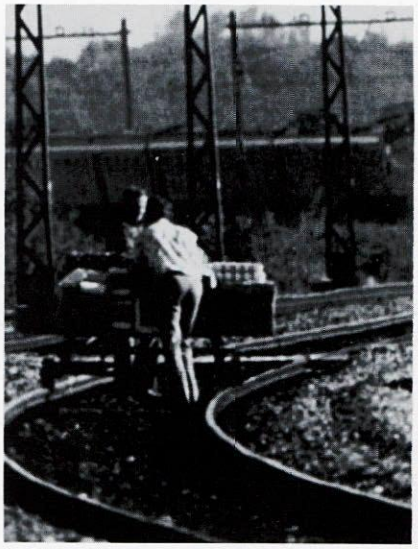

Enkele omstandigheden: Nagenoeg onbeperkte beschikbaarheid van wapens, vaak afdankertjes en afvalprodukten van dezelfde militair-industriële machten tegen wie ze later worden gericht. De grote mogelijkheden van communicatie (berichtgeving en contact) en verplaatsing. De toenemende kwetsbaarheid van hooggeïndustrialiseerde staten. (Wat wanneer straks een kerncentrale...?) Omdat een 'normale' oorlog niet meer te voeren is, wint het surrogaat van het terrorisme aan aantrekkelijkheid. De staat geeft ook op andere wijze het verkeerde voorbeeld: De miljarden die uitgegeven worden aan bewapening, waaruit blijkt dat ook de staat gelooft in de doelmatigheid en wettigheid van geweldgebruik om een politiek doel te gebruiken.

zich tegen de als onderdrukkend ervaren staat. De Tupamaros in Uruguay, de Sandinisten in Nicaragua, de Monteneros in Argentinië, de Rote Armee Fraktion (voorheen Baader Meinhoff Gruppe) in West-Duitsland, de Rode Brigades in Italië, het Japanse Rode Leger, de IRA in Ierland (nu in Noord-Ierland), Falangisten in Libanon, de Baskische ETA in Spanje, de voormalige OAS in Frankrijk, vroeger de Mau Mau in Kenya, enzovoort, enzovoort. Zowel politiek rechts als politiek links.
Zowel in het verleden, in het heden als in de toekomst. Tromp: "Er is weinig reden om aan te nemen dat terroristische acties in de toekomst zullen afnemen; eerder het tegendeel".

Terroristische strategieën hebben weinig verandering ondergaan de laatste tien vijftien jaar, ze zijn hooguit geperfectioneerd: Kapingen, gijzelingen, moordaanslagen, moorden, brandstichtingen, ontvoeringen. In één opzicht zijn terreuracties bijzonder succesvol: Ze krijgen erg veel publiciteit, vooral dankzij het angstaanjagende dat in het terrorisme zit. Voor de rest boeken politieke terroristen minder resultaat. Soms krijgen ze losgeld, vrijlating van gevangenen en een vrije aftocht ingewilligd. Maar

Autostrada vol Maffia-lijken

Van Palermo naar Sciacca

Van onze correspondent FRED FOPPEN

PALERMO – Zeker tweeduizend gasten waren gekomen. Een geweldig feest even buiten Palermo. Een diner met veertien gangen. De kleding, wel een beetje erg opzichtig, maar wat kun je ook anders verwachten wanneer de dochter van Maffia "boss" Ignazio Tufari gaat trouwen.

De huwelijks-geschenken mochten er ook zijn. Een cadeau van minder dan duizend gulden zou een persoonlijke belediging voor de boss zijn en persoonlijke beledigingen worden in dat milieu met bloed uitgewist.

De Maffia heeft een moeilijke tijd op Sicilie achter de rug. Het tapijnar was 1969 toen als gevolg van de onderlinge razzias over de verdeling van de buit van de bouwspeculaties in Palermo op een late namiddag in december in de Viale Lazio maar liefst vijf voorzaamstaande Maffiosi, van de drie als politieofficieren

Grig Grig

Vier dagen zal Antonino vollledig bij bewustzijn lei maar het enige dat hij in al Lange uren van zijn doodsst zegt is: „Als ik doodga, zijn alles kwijt". Toen Antonino ochtend naar zijn auto liep, h hij zijn mooiste donkere p aan. Hij was op weg naar p begrafenis: die van zijn n Natale Albelli.

'Nooit vijand gehad'

ALTOFONTE, 10 augus Vader Natale en zoon Igna Albelli zijn bezig met het w sen van hun auto. Een voorb ganger vraagt of hij zijn ook bij het fontanile mag men wassen. Natuurlijk, i korte antwoord. Vijf minu later komt de vreemdeling w terug. Veertien kogels en Na is dood. Zoon Ignazio is niet maar hij heeft ook

het belangrijkste — het bereiken van het politieke doel — wordt bijna nooit gehaald.
Ga maar na: Nederland erkent niet het zelfbeschikkingsrecht van de RMS-Molukkers. Een Palestijnse staat is er nog niet en de Israëlische niet verdwenen. West-Duitsland en Italië behoren nog immer tot de Westerskapitalistische wereld. Zelfs raken de stadsguerillo's van de RAF en de Rode Brigades steeds verder geïsoleerd van 'het volk', dat door hen tot opstand gebracht zou moeten worden.

Hoe is de toename van het politieke terrorisme te verklaren?

4 De vrouw genomen

Nemen we nu de vrouw. (Onuitroeibare dubbelzinnigheid). Vast staat dat zij van de man verschilt, als het gaat om het al of niet kunnen baren en zogen van kinderen. En voor de rest is zij een mens gelijk de andere helft. Hoe komt het dan, dat er van die ene helft zoiets heel anders geworden is?

"Vrouwen zijn eigenlijk heel mieters", hoorde ik een blijde vrouw roepen tijdens een televisieavond over De Emancipatie Van De Vrouw. In haar stem zat de klank van de onverwachte ontdekking. Mannen wisten dat allang, vooral in bepaald opzicht. En omdat de mannelijke waardering voor de vrouw zoveel honderden jaren zo beperkt bleek, moest de vrouw in opstand komen. Zelf moest ze de gelijkwaardigheid bevechten. Emancipatie en feminisme: de revolutie van de zeventiger jaren in de geïndustrialiseerde wereld.

Uit een onderzoek: Drie van de vier vrouwen vinden huishoudelijk werk afschuwelijk, terwijl ze het wel iedere dag moeten doen. Tien jaar eerder verklaarde nog zestig procent van de ondervraagde vrouwen huishoudelijk werk leuk te vinden.
Toch voelen veel van de vrouwen die in 1978 zeggen dat werk te haten, zich desondanks nog redelijk tevreden met hun bestaan. Met de anderen die zich wel goed kunnen vinden in het huishouden, vormen ze drieënzestig procent: Twee van de drie vrouwen voelen zich daarmee aangepast aan haar omgeving, leven in een besloten en beschermd wereldje; hun gedrag valt samen met wat de omgeving van ze verwacht. En daar hoort ook de huishouding toe.

De andere groep, die van de ontevredenen met hun bestaan, is rusteloos en zoekende. Het zijn de vrouwen die vaker in een betaald beroep buitenshuis werken, die vaker het huishouden verafschuwen, die jonger zijn en meer verwachten van hun partner. In deze groep zitten de neerslachtigen, de opstandigen, de eenzamen, de angstigen.
De sociaal-psycholoog Jos Frenken merkt op, dat vrouwen lijden onder een beeld, dat anderen hen hebben aangereikt en dat zij ook van zichzelf hebben. "Het is het beeld van iemand die passief is, afhankelijk, onderdanig, zwak en opofferend; terwijl ze actief, onafhankelijk, beslist niet onderdanig en juist sterk willen zijn. Dat geeft reusachtige conflicten".

Vrouwen vluchtten naar de 'Blijf van m'n lijf'-huizen. Van enkele van hen hoorde ik hun verhalen. Jarenlang hadden ze de regelmatige mishandeling als een natuurramp over zich heen laten gaan. Dat waren nou eenmaal de risico's van een leven. De man raakte in de klem van de maatschappij en reageerde thuis zijn ongeluk af. Op de vrouw die door de wet en de overgeleverde cultuur hem tot bezit was gegeven.
Van een treurige vermaardheid blijven tot op de dag van vandaag de rechters, die mannen vrijspreken van verkrachting omdat immers altijd de betreffende vrouw er alle aanleiding toe gegeven had.

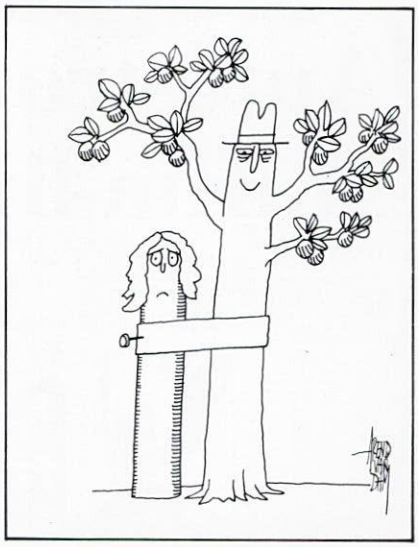

De mensen bestaan uit één soort. Daar worden we het langzamerhand over eens. Een paar duizend jaar lang lag dat officieel anders in ons deel van de wereld. Grote geesten spraken zich uit:
De apostel Paulus: Welnu, gelijk de gemeente onderdanig is aan Christus, zo ook de vrouw aan haar man, in alles.
Duitse Katholikentag, 1968: Monniken hoeven maar een vrouw te zien, of zij knorren als echte varkens.
De prinselijke gouverneur Georg Stengel uit München, 17e eeuw: Vrouwen hebben immers even weinig hersens als een hooiopper op het veld.
De heilige Hiëronymus: Niets is

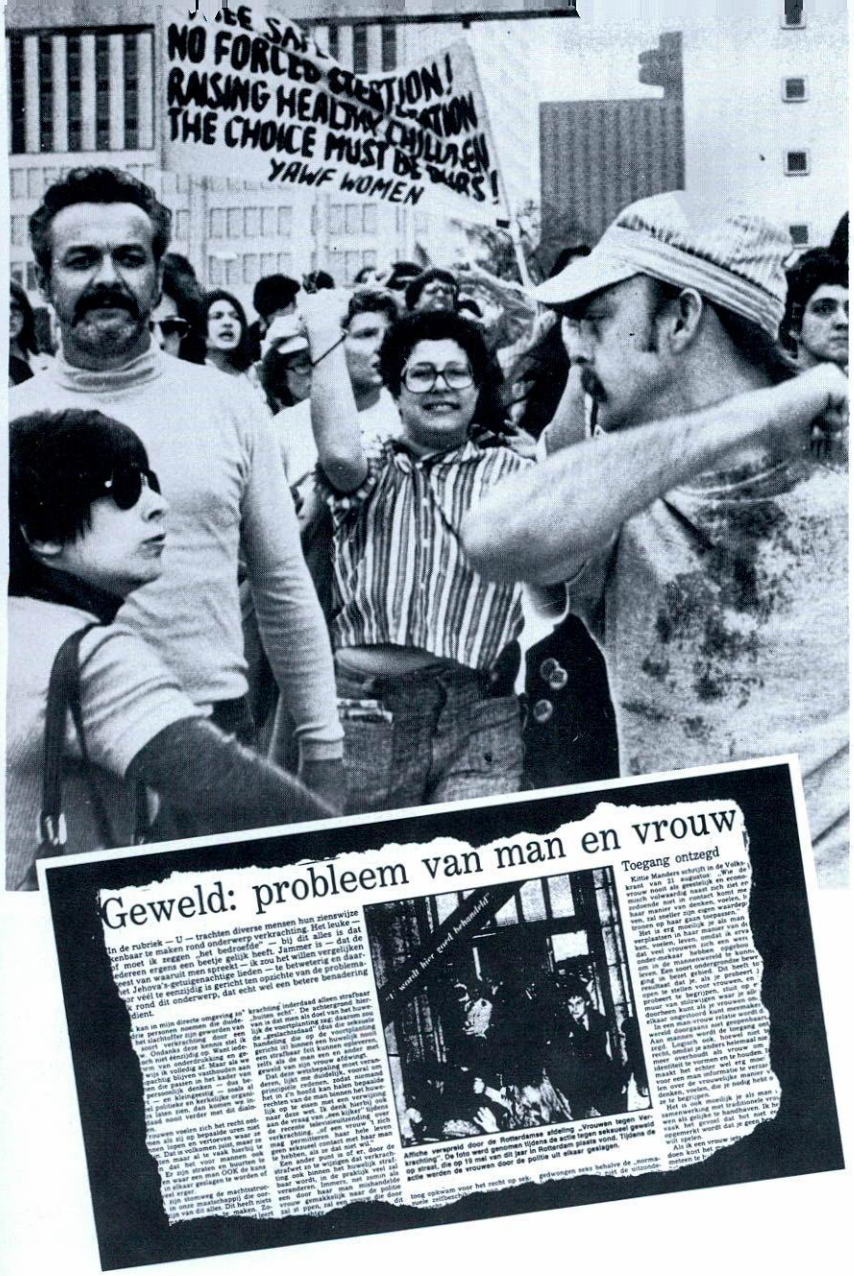

Geweld: probleem van man en vrouw

Toegang ontzegd

onreiner dan een vrouw die haar periode heeft; alles wat zij aanraakt maakt zij onrein.
In 1420 kreeg een knecht in Oost-Pruisen drie mark loon per jaar, een meid één mark.

Pas in 1945 krijgen de Franse vrouwen actief en passief kiesrecht.
Kate Millet: De overgrote meerderheid der vrouwen in de geschiedenis heeft bijna op dierlijk peil moeten leven.
De vrouw was lange tijd in de westerse cultuur: Of Maria, de maagd des Heren en de poort des hemels. Of ze was Eva die de appel nam en zondigde, de altijd geopende hellepoort.

Onderdrukking van de vrouw.
Het meest schaamteloos als uitingsvorm van fascisme. De vrouw opnieuw òf de hoer en de vrouw uit de arbeidersklasse, een bedreiging omdat haar sexualiteit zich niet in bedwang liet houden door de burgelijke normen en regels. Of ze was het type van de moeder en de zuster, onschadelijk want ontdaan van haar sexualiteit en haar eigenheid als zelfstandig levend wezen. De goede vrouw is er voor de kinderen, de keuken en de kerk. De hoer is er om te neuken.

Deze twee functies kunnen best in één vrouw verenigd zijn. En dan bestaat die ene vrouw uit twee soorten. Maar ze is daarmee nog op geen stukken na een normaal, volwaardig menselijk wezen. Zoals bijvoorbeeld... de superieure man.
En denk niet, dat fascisme ook nu niet onder ons is.

We benne maar een arbeider

Hendrik de Vries in Barger-Compascuüm: hoe ouder hoe somberder. De laatste keren, dat ik zijn huis binnenkwam, lag hij op de zitbank in de voorkamer, kwam overeind en stommelde naar de keuken om zijn gebit in te doen. Lusteloos.
In 1918 geboren, lange jaren veenarbeider, werkverschaffing, grondwerker, weer turfgraver, door de dokter afgekeurd, steeds zwijgzamer.
"Ik hoor het mijn vader nog zeggen. Zorg ervoor dat je altijd je werk goed doet. In het veen, daar zit je goed, dat gaat nooit weer weg. Nou, dat weten we inmiddels. Toen werd die kunstvezelfabriek van AKU gesticht in Emmercompas. Men zei: Zorg dat je voor vast op de fabriek komt, daar zit je goed. Zo'n fabriek blijft werk geven. Nou, dat weten we inmiddels ook. De fabriek is dicht. En die arbeiders, ze staan er weer naast. Opnieuw met de pet in de hand. Van vader op zoon is het hier in Zuid-Oost-Drente niet anders geweest: Heb je nog werk voor mij?"

Zijn vriend Gerrit Moes is de turfgeschiedenis van zijn geslacht nagegaan. Het spoor liet zich terugvolgen tot plusminus 1780. De arbeidersgezinnen trokken achter de veenderijen aan. Als het ene hoogveenmoeras vergraven was, dan het volgende. De Moes-generaties bouwden achtereenvolgens hun wrakke, tochtige veenketen in Smilde, Lippenhuizen, Langezwaag, beide in Friesland, toen weer terug naar Drente: Smilde, Odoorn, Schoonoord, Emmer-Compascuüm, Barger-Compascuüm.
Verdergaan kon niet, de Drentse Zuidoost-hoek was het laatste grote hoogveengebied van Nederland. Maar voordat dit land verveend was, maakten de steenkool en de Grote Crisis de duizenden veenarbeidersgezinnen werkloos en afhankelijk van de steun. Ze zaten in de val.
Het ontmoedigende modderen begon. Met tussenpozen werk voor de minder ongelukkigen. Loonsverlagingen waartegen stakingen niks uithaalden. Steun. Tewerkstelling in de bossen of op het land. Honderden zochten hun heil in de fabrieken van Twente, Noord-Brabant, Holland; anderen werden dijkwerker bij het Wieringermeer en bij de Afsluitdijk, of mijnwerker in Zuid-Limburg.

Langs zo'n kaarsrechte weg in de wijde, winderige ruimte van Emmer-Compascuüm vertelde een man van nog geen zestig over zijn toernee voor werk. Van het Drentse veen in de dertiger jaren naar de Hoogovens in Holland. Vervolgens op de chocoladefabriek van Van Houten.
Na de oorlog, toen hij hoorde van de industrialisatie-plannen voor zijn geboortestreek, keerde hij terug naar Zuid-Oost-Drente. Werknemer van een metaalbedrijf. Ging failliet na verloop van tijd. Kunstvezels maken bij AKU. Hield hij niet vol, was te weinig inspannend voor zijn lichaam. Naar een machinefabriek in Emmen, die na enkele jaren de poort ook sloot. De dokter verklaarde de man arbeidsongeschikt, anders had hij opnieuw naar de kunstvezels van AKU gemoeten misschien om te vragen om werk. De AKU-fabriek (Enka) in Emmer-Compascuüm is inmid-

dels eveneens opgedoekt.
"In het algemeen gesproken kon ik het wel volhouden in de fabriek. Er waren er ook, die eraan kapot gingen. Zo van het veen, van het buitenwerk, de gevangenis van de fabriek in en dag in dag uit het voorgeschreven eentonige werk. Wat denk je wel van die mensen bij Danlon, die de grootste moeite hadden om met hun knobbelige, verkrampte graafhanden en vingers de breimachines te bedienen".
Uitstoot uit het veenbedrijf, wat te doen met al die ongeschoolde arbeiders, mannen en vrouwen? Industrialisatie, meenden de autoriteiten. Zet er fabrieken neer die veel mensen nodig hebben. Aldus geschiedde na de Tweede Wereldoorlog. Confectie, textiel, arbeidsintensieve takken van bedrijvigheid.

Toen er nog geen auto's waren en geen brommers, we geen radio hadden en geen TV, toen waren we ook niet gelukkig.

Twintig jaar later bleken de kinderen van de mannen en vrouwen uit het veen ook al verkeerd te zitten. Want juist de bedrijfstakken met naar verhouding veel personeel legden het loodje in het proces, dat in de zeventiger jaren definitief doorzette: de verplaatsing van de massa-produktie vanuit de hooggeïndustrialiseerde landen (met hoge loonkosten) naar de minder-ontwikkelde landen met goedkope arbeidskosten.
De bevolking van Zuid-Oost-Drente was eerst afhankelijk van de veenbazen, toen van de bazen van grote ondernemingen die bij en in Emmen hun produktiefilialen vestigden en weer weghaalden en nu voor een belangrijk deel van de anonieme macht van de rijksoverheid.
Hendrik de Vries zegt, alles overziend: "Vroeger was het: geen werk, geen geld. Tegenwoordig heb je in ieder geval nog een uitkering. Maar voor de rest zijn we er sociaal nauwelijks op vooruitgegaan. Goed, dankzij de sociale voorzieningen ben je iets minder afhankelijk. Maar nog steeds ga je van hand tot hand, te koop voor geld.
We benne maar een arbeider. Dat hoorde je de mensen in het veen ook altijd zeggen".

6 Ongeschoold

Ze wonen in afstotende woningen in onaantrekkelijke wijken. Ze verrichten ongeschoold werk, of zijn werkloos en vaak afwisselend beide. Hun kinderen zullen ongeschoold blijven, zullen beroerd wonen in miserabele wijken en zullen op hun beurt kinderen krijgen, die ook weer enzovoort.
Tot zover geen reden voor ongerustheid bij de meerderheid van de burgers, die sociaal-economisch wat comfortabeler zit.
Maar anders wordt het, wanneer de middenklasse de kranten van maandag leest. Vernielingen, vechtpartijen, mishandeling. De politiefunctionaris zou kunnen vertellen, dat deze gewelddadigheid zich voordoet in de buurt van meestal dezelfde wijken en onder "dezelfde soort lieden" Het is namelijk het geweld van ongeschoolde jongeren.
"Hoe lang zullen we nog moeten wachten op de rechter, die bij zijn zoveelste veroordeling van een ongeschoolde arbeider in zijn vonnis aan de gemeenschap de verplichting oplegt de werksituatie van ongeschoolden te wijzigen", aldus de criminoloog prof. dr. R.W. Jongman enige tijd geleden tot een congres van criminologen in België. Jongmans Instituut in Groningen verricht zoals elk Criminologisch Instituut studie naar de achtergronden van criminaliteit (= misdadigheid). En dan vooral naar de vraag hoe het toch komt, dat het overgrote deel van de mensen in de gevangenis en van de mensen die in aanraking komen met de politie en van de mensen die voor de rechtbank verschijnen, afkomstig is uit de zogenaamde lagere sociale milieus.
Criminaliteit komt voor onder alle lagen van de bevolking. Van elke twee Nederlanders heeft er één over een periode van twee jaar minstens één misdrijf gepleegd. Bij de jongere mannen (tot 27 jaar) zijn zelfs drie van de vier in zo'n periode wel eens over de schreef gegaan. En toch zijn het voornamelijk degenen, die maatschapplijk toch al het beroerdst zitten, die gepakt en veroordeeld worden...

Jongeren weer verwikkeld in vechtpartij

Van onze correspondent

SCHIEDAM — Opnieuw zijn woensdagavond grote groepen jongeren uit Vlaardingen en Schiedam op de grens van beide gemeenten slaags geraakt. Tientallen politiemensen van de mobiele eenheid hadden de hele avond handen vol werk om de vechtersbazen uit elkaar te houden.

Ook dinsdagavond hadden groepen jeugdige Vlaardingers en Schiedammers al slag geleverd. Tot nog toe heeft volgens de politie nog niemand daarbij ernstige verwondingen opgelopen.

De Schiedamse politie, die assistentie kreeg uit Vlaardingen en Rotterdam, schat dat er woensdagavond tweehonderd jongeren op de been waren. Over de aanleiding tot de gevechten valt volgens een politiewoordvoerder nog niets te zeggen. Arrestaties zijn nog niet verricht.

Nemen we de groep van de vernieling en de mishandeling, een soort misdrijf dat (bij uitzondering) gereserveerd lijkt voor de ongeschoolde jongere. Jeugdigen en jong-volwassenen (tot 26 jaar) maken zich acht maal zo vaak schuldig aan vernieling en vijf maal zo vaak aan mishandeling als mannen in de leeftijd daarboven. Daders komen uit de lage-

re sociaal-economische milieus, hiervan zelfs 75 procent uit de ongeschoolden-beroepen. Daders en slachtoffers behoren tot dezelfde groep en zijn zelfs vaak dezelfde mensen.

Geweld van ongeschoolde jongeren. Jongman: "De Nederlandse school is nog steeds de school van de middenklasse. Arbeidersgezinnen, vooral die van de ongeschoolden leveren relatief grote aantallen verliezers aan de school. Bij voorbaat staan ze achter, verliezen ze het binnen het systeem van beloning en straf. Falen is troef voor hen. Het gevoel van eigenwaarde wordt aangetast op school. Om daaraan te ontsnappen vluchten ze naar het werk. Afkomst en gebrek aan opleiding veroordelen hen tot ongeschoold werk. De godganse dag dezelfde handeling aan de lopende band. Kennelijk past slechts de domste arbeid bij de ongeschoolde arbeider. Machteloosheid opnieuw. Geen zeggenschap, geen creatief werk, slechts routine en gehoorzaamheid.

In hun vrije tijd zijn ze echter eigen baas, verkeren ze onder gelijkwaardigen en laten ze zich niet op de kop zitten. Frustraties vinden dan hun uitweg, de geweldpleging is er het teken van. Kloterig werk na een kloterige schoolperiode en ook nog slecht betaald worden, is het wonder dat machteloosheid zich op de een of andere wijze uit. Het geweld is een reactie op de ontkenning van de gelijkwaardigheid door de andere, veel machtiger samenleving.
Het grootste deel van de jonge ongeschoolden legt zich neer bij de situatie en zal de confrontatie met de machtigen vermijden. Ze proberen de eigenwaarde te redden door het bestaan van de bedreigende machtigen te ontkennen als het ware. Je vindt de ongeschoolden dan ook niet terug bij verenigingen en organisaties. De faler binnen het bestaande systeem kan zich indirect verzetten door de normen en waarden van de maatschappij niet te erkennen. En daarmee te vervallen tot criminaliteit.
Een derde mogelijke reactie is de politieke criminaliteit, het gewelddadig verzet tegen het als onderdrukkend ervaren maatschappelijke systeem.
In de jungle van de maatschappij trekken ongeschoolden aan het kortste eind. De werkloze 'werkende' jongeren zijn de nieuwe paupers in onze samenleving. Klasseverdeling kan slechts ontstaan en blijven bestaan in een maatschappij, waarin fundamenteel ongeloof in de gelijkwaardigheid van mensen heerst".

Zondagavond
of de ballade van een stervend weekend

Zondagavond wachtend op het
telefoontje dat niet komt.
De T.V. een herhaling van
Maigret, buiten wind en regen.
Twee gedichten geschreven
waarvan twee miskramen,
m'n vrouw met buikpijn ongesteld
en zeurig op de bank.
Wat doe je met zo'n avond, je leest
een boek waar niet veel aan is,
je droomt je jeugd die niet meer
komt.
En morgen is het maandag, dan is
het weer zover, een uitgekiende
voetstap, een overwogen greep en
het gedonder van machines.
En 's avonds weer de televisie
hongerlijers op het tweede net
krantje koffie en naar bed.
God neem dit leven in revisie.

7 Strikt privé

Wat privé, het stond in de krant. Daat gaat ie.
De officier van justitie bij de rechtbank in Den Haag, mr. J. Suyver, heeft gistermiddag vijf jaar gevangenisstraf geëist tegen de 20-jarige studente Sanju K. uit India. Hij achttte het meisje schuldig aan doodslag. Zij had op 26 mei in een flat in Den Haag de 77-jarige weduwe Clara van Engers met een broodmes in haar hals en het gelaat gestoken. De vrouw overleed kort daarna.
Een strafverlichtend feit noemde de officier, dat de vrouw die in verscheidene verklaringen een gestoorde persoonlijkheid werd genoemd, het meisje dat bij haar in huis woonde, als slavin behandelde en terroriseerde. Als strafverzwarend beschouwde hij het feit dat Sanju op de avond van die dag het lijk in stukken heeft gesneden, de delen in plastic zakken heeft gedaan en in een sloot gegooid.
De officier was het eens met de adviezen, onder andere van de reclassering, dat het meisje tijdens haar gevangenschap en daarna moet worden behandeld. Maar, zei hij later, hij acht de kans dat de Indiase wordt uitgewezen, groot.

De verdediger, mr. H. Warris, noemde uitwijzing een laffe wijze om de zaak af te doen. Hij zette de moeilijke omstandigheden waaronder het meisje bij de Haagse vrouw leefde, die ook rechtbankpresidente mr. M.G. Bröckner al had genoemd, nog eens op een rijtje. Clara van Engers, aanhangster van een secte van het Hindoestaanse geloof, die zichzelf met de Indiase naam Chandramani (is: mooie lotus) noemde en verscheidene malen in India was geweest, had het meisje uit haar land mee naar Nederland genomen. Als beschermelinge, had zij haar omgeving gezegd. Als goedkope slavin, kwam uit verklaringen naar voren.
Het meisje kreeg werk op een tuinderij in Maasdijk in het Westland. Bij de vrouw thuis ging alles op de klok en op commando. Het meisje mocht niet naar haar familie schrijven, dat kostte te veel geld. Zij moest oude kleren van haar gebochelde gastvrouw dragen, mocht met niemand praten — toen zij dit eens deed, werd zij anderhalf uur lang op het toilet opgesloten—, zij moest als zij in de bus zat Chandramani recht in de ogen blijven kijken. Zij kreeg slaag als zij iets niet goed deed.
Haar was gezegd dat alle mensen in Nederland slecht waren en de politie had een hekel aan mensen met een bruine huid. Het meisje sliep op een te kleine sofa, mocht niet douchen, moest zich met een emmertje water behelpen, werd midden in de nacht gewekt om bijvoorbeeld Chandramani een potlood aan te geven. Zij moest op vastgestelde tijden naar het toilet en mocht daar niet langer dan drie minuten blijven, zo bleek uit de verklaringen.

Op de ochtend van de 26e mei maakte de vrouw het meisje om vijf uur wakker. Er ontstond ruzie over de kleren die het meisje aan moest trekken. Chandramani wilde, dat het meisje meeging naar Amsterdam. Het meisje had dit geweigerd, ook al omdat de Westlandse familie die had gezorgd dat zij werk kreeg, haar dit had ontraden. Deze kennissen hadden Clara van Engers (= dus Chandramani) nog telefonisch gevraagd het meisje bij hen te laten als zij naar Amsterdam ging, maar daarvan wilde de vrouw niets weten.
Toen Sanju onwillig bleef, probeerde de vrouw haar kleren van het lijf te trekken. Tegen haar zin — het was nog zo vroeg — moest het meisje ontbijten. Er werd afgewassen en het meisje wilde naar haar werk gaan. Dat mocht niet. Deed zij het toch dan zou de vrouw de politie waarschuwen.
Ik zal de politie wel bellen, zei het meisje.
De vrouw trok toen de stopper uit het stopcontact. De ruzie werd voortgezet, waarbij het meisje aan de haren werd getrokken. De vrouw dreigde haar aan Chinezen te zullen verkopen en probeerde haar vervolgens in de kamer op te sluiten. Het meisje pakte daarop het mes en stak.
Zij wilde naar eigen zeggen de politie inlichten, maar durfde niet omdat Chandramani haar bang had gemaakt voor de politie.
Toen heeft zij zich geestelijk sterk gemaakt om het lichaam in stukken te snijden. De volgende dag gooide zij de plastic zakken in het water. Zij wiste de bloedsporen uit en verscheurde het dagboek en het paspoort van Clara van Engers om te tonen, dat de vrouw "er niet meer was".
Zij nam haar eigen kleren, paspoort en vliegticket die achter slot en grendel waren geweest, en ging naar de Westlandse familie. Zij vertelde dat Clara voor twintig dagen op reis was met priesters.
Sanju zei in haar laatste woord met heldere stem: "Ik wilde haar niet doden. Ik kon weinig slapen en kreeg weinig te eten. Ik wist niet wat te doen. Ik heb nooit iemand kwaad gedaan. Het is erg zwaar te dragen als je iemand hebt gedood".

De rechtbank veroordeelde haar tot drie jaar gevangenisstraf.

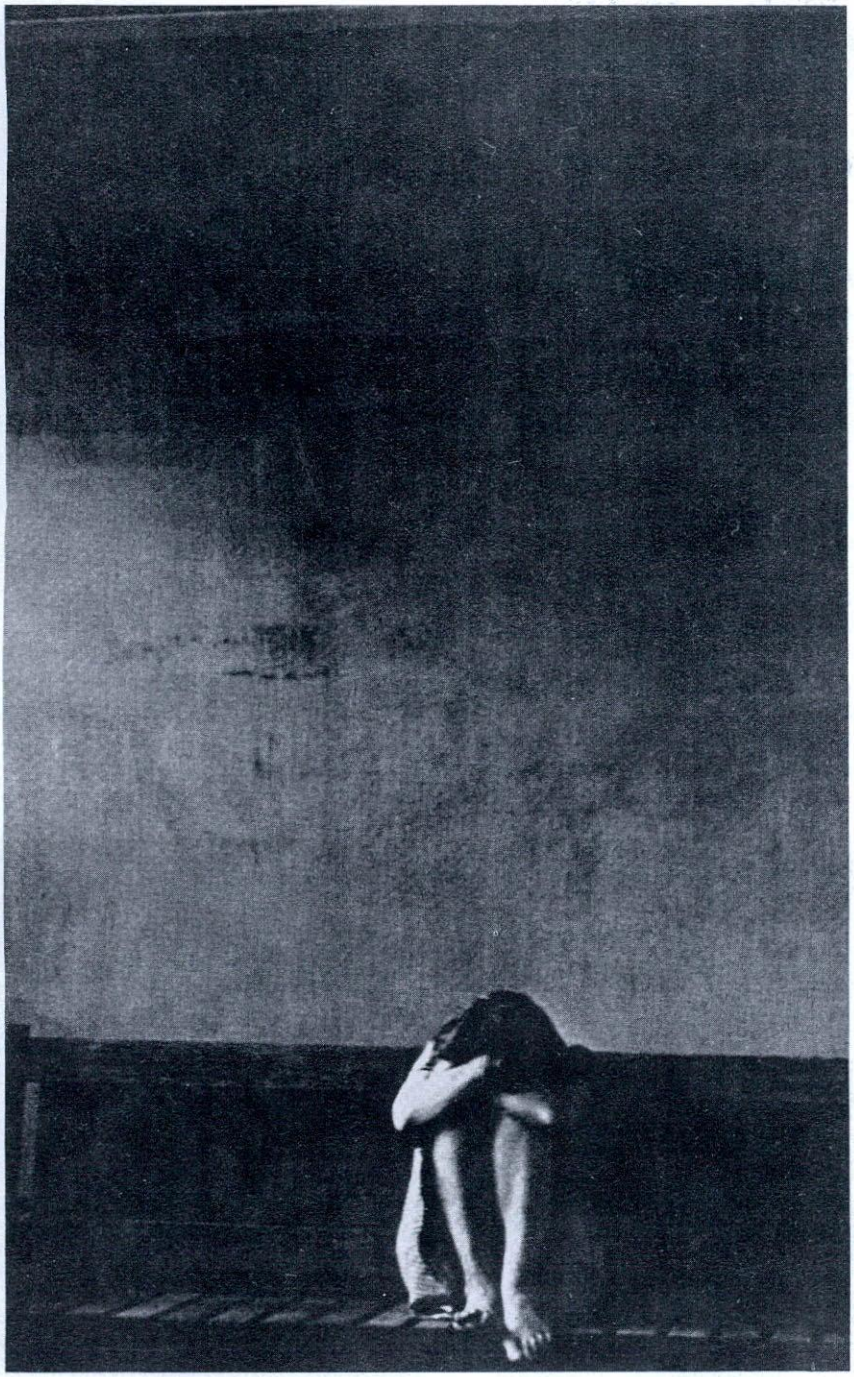

Beantwoord nu de volgende vragen bij 'Strikt Privé':

1. Dit rechtbankverslag is van het ANP. Waarom vonden de meeste kranten het een lekker verhaal om in de krant op te nemen?
2. Leg uit waarom één van de kranten er als kop boven had gezet: "Getergde slavin sneed vrouw (77) in stukken".
3. Wat hebben lezers aan dit soort privé-verhalen? Bedenk nog enkele voorbeelden van dit soort amusement.
4. Wat heeft kolonialisme met dit alles te maken?
5. Hoe gestoord was de 'gestoorde persoonlijkheid' van de gestoorde vrouw?
6. Waarom was het meisje bang voor Amsterdam? En wat hadden de Chinezen ermee te maken? En waarom juist Chinezen?
7. Heeft de politie een hekel aan mensen met een bruine huid? Indien niet, waarom kon de oude vrouw er dan toch mee dreigen?
8. Wat zou je meer willen weten van die Westlandse familie?
9. Is het meisje Sanju nog te redden?
10. Op verschillende punten zie ik in het hele geval terreur. Jij ook?
    Om je op weg te helpen: Denk aan de gebeurtenis op zichzelf, het resultaat voor het meisje, de gretigheid van de publiciteit, en bedenk es even goed waar jij nu mee bezig bent.

Bonusvraag: Wat doet die prachtige naakte vrouw er toch altijd bij?

De geverfde vogel...

Een gelijkenis. De groep jongens heeft een nog gezonde vogel gevangen. Wat met het beest te doen? Spreken als een papegaai valt het niet aan te leren. In de schuur staat een open pot verf. Een idee. Eén van de jongens pakt een kwast. Twee anderen houden de fladderende vogel uitgestrekt. Het zwarte dier wordt wit geverfd en weer losgelaten. Zwalkend eerst, maar al gauw doelbewust vliegt het terug naar zijn soortgenoten boven de bomenrij verderop. Deze herkennen de geverfde vogel niet als van hun eigen soort en vallen het vreemde wezen aan. Na korte tijd stort het dier naar beneden. Gedoodverfd en daarom vermoord door zijn soortgenoten.

"Op een zondag kreeg een troep jongens die net uit de kerk kwamen mij op straat in de gaten. Omdat het te laat was om te vluchten wendde ik onverschilligheid voor, en probeerde mijn angst te verbergen. In het voorbijgaan haalde een van hen uit en duwde me in een diepe, modderige plas. Anderen spogen me recht in de ogen, terwijl ze lachten als ze goed gemikt hadden. Ze vroegen me om wat 'zigeunerkunstjes'. Ik probeerde me los te rukken, maar de kring om me heen werd kleiner. Groter dan ik sloten ze me in als een levend net dat een vogel te pakken heeft. Ik was bang voor wat ze zouden kunnen doen".

(De jongen uit het boek 'De geverfde vogel')

De nieuwe burgemeester was grootgeworden in de arbeidersbeweging. Na conflicten met nieuwe stromingen, nieuwe modes, had het Hare Majesteit behaagd hem burgemeester te maken van het van problemen barstende arbeidersdorp Oude Pekela. Op zijn eigenzinnige, spontane en allesregelende manier ging hij aan het werk om voor zijn gemeente het goede te doen. De traditionele plaatselijke machthebbers komen al spoedig in aanvaring met de persoonlijkheid, die de nieuwe burgemeester manifesteert.
Roddels en kwaadsprekerij fluisteren door het dorp. Ook de ongelukkigen in geldnood of met ander maatschappelijk ongerief vinden in hem hun zondebok.

Teveel arbeider gebleven voor de lokale elite.

Voor de apparatsjiki een bedreiging.
En de mensen met wie hij zich in de eerste plaats verwant voelt, zien in hem onvermijdelijk de vreemde.

Met regelmatige tussenpozen vliegen stenen door zijn voorruit. Meer echter de niet op heterdaad te betrappen tegenwerking en ondermijning brengen de nieuwe burgemeester tot een hartaanval en tenslotte tot een medische verklaring van bijna volledige arbeidsongeschiktheid.

Satan op aarde. Van de vijftiende tot ver in de achttiende eeuw zijn honderduizenden, volgens sommigen zelfs miljoenen heksen en ketters op de brandstapels geofferd. Hekserij, ketterij en sexuele vrijbuiterij waren alle drie uitingen van omgang met de

Wegwerparbeider

Er werd gezegd
dat voor alles was gezorgd.
het vuile werk ja, maar geen huis
om in te wonen.
Waar is zijn recht als mens.
Straks is hij niet meer nodig.
Dan nemen wij het vuile werk
als er niets anders is.
En zij over de grens.
Dan is de gastarbeider
wegwerparbeider.

Duivel. De heksenjacht verliep volgens een eeuwig patroon: De beschuldiging treft een oud vrouwtje, wat zonderling en aan de rand van de maatschappij levend. Ze heeft vleselijke omgang met de duivel. Op bepaalde tijden en op geheimzinnige plaatsen, samen met een hele horde van al even ontremde soortgenoten beoefent ze huiveringwekkende en wellustige praktijken, waarvan men het fijne nooit helemaal weet, maar wel zo ongeveer kan raden. Overstromingen, runderpest, oogstvernietigende stormen zullen als gevolg van dit erotische verbond met de duivel de mensheid teisteren, als niet ingegrepen wordt.
Het oude vrouwtje wordt nu net zo lang gemarteld, tot ze al het gesuggereerde bekent en — nog belangrijker — namen van medeplichtigen noemt. Tientallen, honderden oude en jonge vrouwen bleken in het duivelscomplot te zitten. Na folteringen en zonodig de waterproef of de weegproef,werden ze verbrand, gehangen of op een nog spectaculairder wijze terechtgesteld. Wie niet bekende, werd ook gedood, want dan had Satan haar de kracht tot zwijgen verleend. Ook weer een bewijs.

Ook in de negentiende en twintigste eeuw ziet het stamvolk zich bedreigd door de vreemdeling: De buitenlander, de zigeuner, de semiet, de jood, de kleurling, de neger.

Een terreurbewind heeft slachtoffers nodig om zichzelf in stand te houden. De slachtoffers gaan ten onder, opdat de bevolking als geheel afziet van verzet tegen het bewind. Het Derde Rijk roeide de joden uit, niet alleen vanuit een fanatiek nationalisme en racisme, maar ook om de rest van de bevolking te kunnen overheersen. Het liet zien waartoe het in staat was. De nieuwe nazi-orde bakende een bevolkingsgroep af, de joden, en demonstreerde aan haar de macht van de terreur. Zodat de anderen konden denken: Gelukkig, dat ik niet ben zoals zij. En zodat die anderen gingen meewerken aan die nieuwe orde.

...gedoodverfd...

Van de ene over de andere grens geschopt, bivakkeerde de groep van 200 zigeuners tenslotte op een dagcamping in Laren.
Modder, geen sanitair, verstoken van voorzieningen, onveilig.
Maar in afwachting van betere tijden, want alle gemeentebesturen was gevraagd mee te werken aan huisvesting van deze ontheemden.
Nog niet één procent van de gemeenten reageerde op het verzoek. En de paar gemeentebesturen die tot opvang bereid zijn, krijgen het met de eigen buurtbewoners aan de stok. Niet dat ze zouden willen discrimineren, zeggen ze, maar juist hun buurt is er niet geschikt voor, of hooguit één of twee zigeunergezinnen en niet een hele koppel die toch weer bij mekaar kruipt.
Voorspelbaar: Zigeuners stelen fietsjes, autopeds, wasgoed en brengen nog andere misdadigheid mee. Een meneer met een min of meer officiële functie bracht op een hoorzitting tegen de zigeuners te berde: "Ze staan buiten de wet. Zijn niet verzekerd. Betalen geen belasting. Rijden wel in grote auto's, die overigens weer niet voldoen aan de veiligheidseisen. Hebben niet de juiste papieren. En staan als eersten op de stoep bij de sociale dienst, wanneer er geld gehaald moet worden om nog duurdere auto's of andere luxe zaken te kopen".
Ook een argument: "Als die zigeuners hier achter komen wonen, wordt mijn huis veel minder waard. Dat scheelt zo'n zestigduizend gulden".
Ook voorspelbaar: De zie-je-wel-reactie, als de voorspelling zichzelf heeft waargemaakt: Zigeuners zijn asociaal.

Kurt Baschwitz over de heksenprocessen: Ze kunnen niet uit het bijgeloof van de domme massa verklaard worden. Zij waren nergens 'spontaan', maar werden

van bovenaf in toneel gezet. Slechts waar de heerser (de vorst, de heer, de bisschop, het gevestigde belang) de heksenjagers steunde, kregen zij een kans.

Ouwe Bram uit het jongensboek. Belaagd door de dorpelingen als ze met meerderen waren, ontweken hem wanneer ze zonder gezelschap hem dreigden tegen te komen. Omdat Ouwe Bram op zichzelf leefde, en hoe kwam hij eigenlijk aan zijn geld, en aan praatjes over het weer had hij ook al geen behoefte. Een zonderling met een groot, verleden verdriet. En met een warm hart, zo blijkt tenslotte. Maar daarvoor was het ook een jongensboek uit mijn jeugd.
Hoe anders liep het af met dat heel dikke meisje op mijn school, dat ook nog verlegen, van bedenkelijke komaf en puisterig was. Met de na de oorlog geboren zoon van die NSB-er — vader was zelfs bij de Landmacht geweest en voor dat feit in mei 1945 naar een interneringskamp gebracht — die de schuwe schaamte met zich mee was blijven dragen. Hoe verging het die bleke, smalle jongen, die geen vriendjes had, omdat de groep hem voor een zijen flikker hield. Die "altijd wat aparte gozer" op de soldatenkamer. Dat gezin in het hoekhuis waarover vreemde verhalen de

ronde deden in de buurt.
Joden, homosexuelen, zigeuners, negers, behoorden honderden jaren lang tot de grote Apartheid. De kleine Apartheid duurt evenwel nog voort voor deze en andere minderheden. Een jonge Molukker uit Assen solliciteerde in de herfst van 1977 tevergeefs op een officiële vacature bij de Telefoondienst van de PTT:
Te riskant om "iemand van die groep" bij dergelijke zich voor sabotage lenende apparatuur zijn werk te laten doen.
De ex-gedetineerde ondervindt de grootste moeite om weer normale contacten te leggen. Laat staan om een werkgever te vinden, als hij zijn verleden niet kan verhullen. Gevolg: Hij gaat opnieuw de criminele fout in. En de gemeente kan uitroepen: Zie je wel!

10 ...en verft ook zichzelf

De Jongen, de geverfde vogel, in tegenstelling tot zijn omgeving olijfkleurig van huid, donkerharig en zwarte ogen, keek op naar de SS-officier in zijn smetteloos uniform, met zijn van schoonheid stralende, zachte gezicht en zijn vlasblonde haren.

"Tegen de achtergrond van zachte kleuren straalde hij een niet verblekende zwartheid af. In een wereld van mensen met gefolterde gezichten, met dichtgeslagen ogen, bloederige, gekneusde en geschonden ledematen, tussen de stinkende, gebroken menselijke lichamen waarvan ik er al zo vele had gezien, scheen hij een voorbeeld van keurige volmaaktheid, onaantastbaar: de gladde, glanzende huid van zijn gezicht, het lichte goudblonde haar dat onder de klep van zijn pet uitkwam, zijn pure, metalen ogen.
Iedere beweging van zijn lichaam scheen door een verschrikkelijke inwendige kracht te worden opgewekt. Het granieten geluid van zijn taal was uitermate geschikt om de dood van minderwaardige, verloren wezens te bevelen. Ik voelde een steek van afgunst, wat mij nooit eerder was gebeurd en ik bewonderde het blinkende doodshoofd en de gekruiste beenderen die zijn hoge pet versierden. Ik bedacht hoe heerlijk het zou zijn zo'n glanzende, onbehaarde schedel te hebben, in plaats van mijn zigeunergezicht waar fatsoelijke mensen zo bang voor waren en zo'n hekel aan hadden.
De officier nam me scherp op. Ik voelde me als een vertrapte worm die in het stof lag te lekken, een schepsel dat niemand kwaad zou doen maar dat toch haat en afkeer opwekte. In de nabijheid van zo'n schitterend wezen, met al de symptomen van macht en majesteit getooid, schaamde ik mij oprecht voor mijn uiterlijk. Ik zou er niets op tegen hebben als hij mij doodde. Ik staarde naar de versierde gesp van zijn officiersgordel die zich precies ter hoogte van mijn ogen bevond, en wachtte op zijn wijze besluit.
De binnenplaats was weer stil. De soldaten stonden gehoorzaam te wachten op de komende gebeurtenissen. Ik wist dat er op de een of andere manier over mijn lot werd beslist, maar het was een zaak die mij onverschillig liet. Ik stelde een oneindig vertrouwen in de man voor mij. Ik wist dat hij over machten beschikte die buiten het bereik lagen van gewone mensen.

Er klonk weer een rap bevel. De officier schreed weg. Een soldaat duwde me ruw naar de poort. Met spijt dat het schitterende schouwspel voorbij was liep ik langzaam de poort door recht in de dikke armen van de priester die buiten stond te wachten. Hij zag er nog havelozer uit dan tevoren. Zijn toog was een miserabel ding vergeleken bij het uniform dat versierd was met het doodshoofd, de gekruiste beenderen en de bliksemstralen".

(Uit: De geverfdevogel, Jerry Kosinski.)

11 De media versmurft

De spiegel der samenleving, de massamedia dus zoals de televisie en de massabladen, geeft die weer wat de samenleving zo gemiddeld genomen bezighoudt. Of is het de worst, waarvan de hondebaas denkt dat het beest die lekker vindt. Loopt het hondje er immers niet achteraan? Nou dan.
Dit is wat de mensen graag zien, denkt men. En met de kijkcijfers erbij denkt men het zelfs zeker te weten. De toppers van een week in chronologische volgorde:
De man van zes miljoen, futuristische misdaadserie. Mountiessamenvatting, gillers uit shows. O moeder, wat is het heet, Britse comedy-serie, Tatort. Duitse politieserie.
De terugkeer van de Saint, Britse detectieveserie. (Deze vijf met enig schakelen op één avond te ontvangen. Beide netten besluiten met sport). Toppop, hits van de grammofoonplaten-industrie. Schlagerfestival, andere hits van diezelfde industrie. De Flintstones, Amerikaanse tekenfilmserie. Het kleine huis, Amerikaanse familieserie. Aktua TV, ook een serie. Operatie Petticoat, Amerikaanse comedy-serie. Starsky & Hutch, Amerikaanse misdaadserie. Toppop special en andere muziekspecials, promoting van een net uitgekomen plaat. Zo vader, zo dochter, een spelletje. (Hee, weinig spelletjes dit nieuwe seizoen.) All's fair, Amerikaanse comedy-serie. Lord Peter Wimsey, Britse detectiveserie. Kojak, Amerikaanse misdaadserie.

De vaste punten van een week kijkbehang en verder doet zich niet zo heel veel voor. Een smurf op het ene net en een Monatoetje op Nederland 2. De omschrijving is afgeleid van de klacht van Mies Bouwman, nadat ze haar voorzichtig-kritische programma Netwerk moest opgeven. De kijkers die nooit schrijven of reageren moesten nu maar eens

in het geweer komen, vond de oermoeder van het Nederlandse t.v.-succes. "Het wordt hoog tijd, dat de Nederlandse kijkers strijdbaarder worden, want in Hilversum zijn ze als de dood voor de kijkersterreur".
De enkele krent tussen de melige pap van buitenlandse series en gezellige spelletjes ergert de kleine groep van vaste verontrusten. Die belt naar de omroep. Deze reageert met nog meer kijkbehang te programmeren. Om gehoor te geven aan de wens van het volk, verdedigen zich de bazen. Fout! Omdat dan risico's zijn uitgesloten, omdat men zich dan in ieder geval geen buil kan vallen. Dus is er geen sprake van een "kijkersterreur", maar van angt van omroepbazen die leidt tot omroepbazenterreur.

Iets anders, maar toch hetzelfde. Koppen in de kiosken elke week: Waarom schamen Rosy en Andres zich zo voor hun liefde?
René Sleeswijk heeft 't Corrie nooit vergeven. Mies Bouwman werd door haar vrienden in de steek gelaten.
Is Koniging Juliana eenzaam?
Hartewens van Zweedse koning: Silvia, geef mij een zoon!
Ik heb Mathilde niet uitgebuit.
Mae West is dol op jonge mannen.

Vandaag

Ik las vandaag geen krant,
hoorde geen radio
en zag geen televisie.
Er is dus niets gebeurd,
voor mij althans.
Maar Jezus nog an toe,
dat kind, die man
die vrouw, de negers, de
soldaten. Die trein, die bus,
dat mes, dat touw, die fles
en dat geweer.
Ik heb geen tranen meer.

Elke dag verkeert Koningin Juliana in levensgevaar.
Wat doet Ted 's nachts met Conny?

Week in week uit hetzelfde en elke keer in oplagen van honderdduizenden. Mijn schoonmoeder weet zeker, dat dat alles de werkelijkheid is. Haar eigen dagelijkse werkelijkheid heeft er niets mee te maken. Maar zoals het er beschreven staat, zo zit de wereld eigenlijk in mekaar.

En toch blijft de directeur van de Evangelische Omroep, drs. L.P. Dorenbos van mening, dat "Nederland te gronde gaat aan geestelijke milieuvervuiling". (Hij bedoelt het in ander opzicht, hoor maar.) "De samenleving wordt vergiftigd met sex, geweld en dronkenschap, het huwelijk staat op de helling en linkse indoctrinatie beheerst onze mediakanalen en universiteiten. Zeventig procent van de Nederlandse programmamakers is links en een stortvloed van ellende, depressie en politieke eenzijdigheid is het gevolg. Een vicieuze cirkel met een spiraalwerking. Het wordt steeds erger, er komt geen einde aan. Grenzen zijn overschreden of worden steeds meer weggevaagd. Normen zijn er niet".

En nou hebben we het nog niet eens over de huichelachtigheid en de dubbele moraal gehad. Welke bladen en andere media roepen om het hardst om de sterke arm, law and order, fatsoen, straf zonder aandacht voor achtergrond, zonder mededogen? En welke bladen en andere media putten zich uit in gedetailleerde, sensationele, bloemrijke en dus verheerlijkende beschrijvingen van misstappen, misdrijven en soortgelijke individuele ontsprongen. Juist, het zijn dezelfde. Maar dat, meneer en mevrouw, is de commercie.

12 De vooruitgang vervloekt

Halverwege zijn verhaal zag ik de tranen in zijn ogen. Machteloze woede was het. Altijd boer geweest, het ploeteren viel hem niet zwaar, want hij hield van het land, van zijn vee en van zijn boerenbestaan. Hij leverde zijn melk aan de coöperatieve fabriek net zoals zijn vader die nog mee had geholpen om samen met andere veehouders "hun" fabriek op te richten. Nu hielp zijn eigen coöperatie hem naar de verdommenis.
Modernisering heette het. Schaalvergroting vanwege het economische voordeel. De melk van de boerderij mocht niet meer in de melkbussen naar de fabriek. Vanaf een vastgesteld moment zou de koeltank in gebruik moeten zijn. Deze opgelegde omschakeling betekende voor de boer het aangaan van grote schulden: koeltanks, melkleiding, nieuwe stallen en betonning van de zandweg naar zijn boerderij. "Mijn bedrijf is te klein om dat allemaal te kunnen bekostigen. Ik kan met mijn melkbussen niet naar een andere fabriek, omdat ik contractueel vastgebonden zit aan de eigen fabriek. En dus krijgen de grote boeren — die zijn voor de melktanks en zij maken de dienst uit in de coöperatie — dus krijgen de hoge heren hun zin: Ik moet stoppen met mijn boerderij en zij kunnen mijn land inpikken. Wat blijft mij dan nog over? Ik hang".

Zij hadden zich wild gedemonstreerd. Op de Brokdorfbouwplaats temidden van prikkeldraad en de wapenstokken van gehelmde oproerpolitie. In Kalkar, waarvoor ze zich vernederende fouillering en ondervraging hadden moeten laten welgevallen.
Tegen Urenco. Tegen de opslag van radio-actief afval in de bodem. Omdat ze echt dodelijk ongerust zijn over de risico's van kernenergie op grote schaal. Omdat ze er echt studie van hebben gemaakt en weten waartegen ze protesteren. Omdat ze andere realistische mogelijkheden zien voor de toekomstige energievoorziening in de plats van de riskante atoomcentrales.
"Maar we zien het al aankomen, hoor. Helemaal niks heeft het uitgehaald. Ja, enige vertraging. En het vervloekte daarbij is, dat het anonieme machten zijn, grootmachten, die ongrijpbaar en niet aanspreekbaar doorgaan met wat eenmaal in gang gezet is. Hoe redelijk je ook praat, hoe verstandig je argumenten ook zijn, het anonieme luistert niet eens. De mammoetmacht gaat door, want aan die kant ligt de macht".

Er was iets administratiefs niet in orde met het ziekenfonds. De controleur was bij de deur geweest en had haar verdachtgemaakt. Als zou ze welbewust wat achtergehouden hebben. Terwijl ze altijd alles naar haar beste weten had doorgegeven. Maar niet via de juiste formulieren, zo bleek nu. En omdat de computer de zaak uiteindelijk verwerkte, begrijpt u, zat het nu fout, legde een vriendelijke meneer aan het loket uit. Nee, ze begreep er niets van. D'r gingen toch mensen over en ze had laatst de kwestie nog uitgelegd aan die juffrouw? Ja maar, die ging er eigenlijk niet over en u had op kamer 24 en formulier A7... En

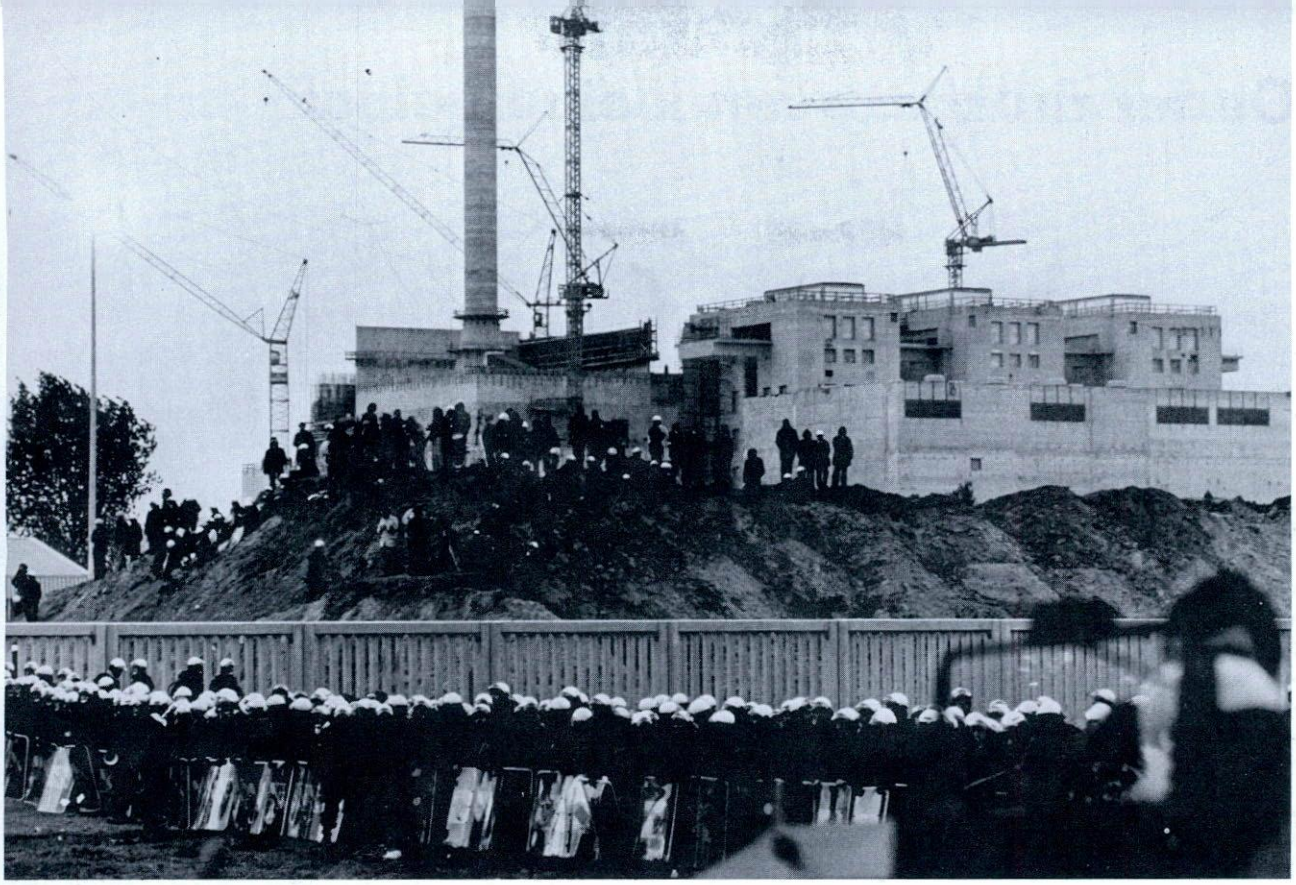

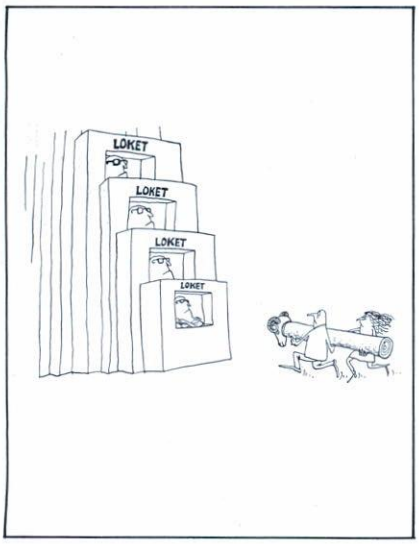

het was al ingewikkeld genoeg met zo'n grote administratie en die computerverwerking, dat steekt allemaal heel nauw. En of zij nu wel even met terugwerkende kracht *f* 4.037,58 wilde betalen, dan kwam het via een andere regeling best wel weer in orde, als zij dit kaartje door A liet invullen, dit papier met vragen beantwoordde en dan volgende week terugkwam voor de ondertekening van weer een ander formulier en dan zou ze per post... Op weg naar haar kamertje vloekte ze tien keer op zij tegen de hoge betonnen gevel, waarachter wel weer een ander dood lichaam van de bureaucratie zou zetelen.
Mijn buurman ging tien jaar na zijn eerste oefening tot soldaat weer op herhaling. Bij het derde tafeltje van de inklaring op de plaats van aanmelding pakte de sergeant een kaart uit de doos en zei: "Het Rijk krijgt van u nog twintig cent. Voor dat riempje dat u niet hebt ingeleverd bij de fourier tien jaar geleden".

Keuringsformulieren, ingevulde vragenformulieren bij de huisarts, de belastingsdiensten, de burgelijke stand, de vakbonden, de bedrijfsvereniging, de school, de makelaar, een nieuwe volkstelling, databank. Op weg naar 1984. Big Brother is coming. Centrale opslag van persoonlijke gegevens, schakeling van computers en Big Brother kan alles weten en er gebruik van maken.
Met het oog op de verbetering van de doelmatigheid.

Ja meneer, de technologie is niet tegen te houden. Natuurlijk gaat de techniek niet waarheen zij wil. Daar zit de economie achter, daar zijn de belangen van machtige instellingen mee gemoeid. Wat zegt u? Daar wilt u ook van weten? U wilt er zelfs iets tegen doen? Ach meneer, de deskundigen zullen het wel het beste weten. En anders, wat schiet je ermee op?

13 Onder druk van het kleine geloof

Zijn vader begon het net een beetje voor mekaar te krijgen. Na vele jaren sjouwen als vertegenwoordiger in vloerbedekking en agent van verzekeringen had hij zijn makelaarspapieren weten te bemachtigen. En de maatschap met de reeds lang gevestigde makelaar in het villadorp beloofde aantrekkelijke zakelijke vruchten af te werpen.
Maar nu wilde de oudste van het gezin nauwelijks meer naar de kerk. Zestien jaar, keurig opgevoed, zoals in gereformeerde kring gebruikelijk was. Dat wil zeggen vokgens vaste patronen die alleen op zondag en bij de vrijetijdsbesteding verschillen met die van niet-kerkse gezinnen uit dezelfde sociale klasse. Hans ging dus naar een christelijke school, maar christelijke clubs, had christelijke vrienden en zou zich eenmaal op eigen benen ook christelijk gaan organiseren. Dat was de bedoeling van vader en moeder.

Om wat extra zakgeld te verdienen — Hans onderhield een kostbare aquariumhobby — waste hij op gezette tijden de auto's van de buren. De maandag na een zondagse ruzie kwam Hans met een klein briefje bij de autobezittende buren. Zijn vader had het getikt en verlangde daarin een verklaring van volledige aansprakelijkheid door de buurman die zijn auto door Hans liet schoonmaken. Voor het geval er schade zou ontstaan.
"Ja, er was weer herrie om de kerk. En toen zei mijn vader: Nou, dan krijg je voorlopig geen zakgeld meer. Ik zei toen kwaad: Ik heb jullie ook niet nodig, ik kan zaterdags nog wel een paar auto's erbij gaan wassen. Toen heeft hij dit erop bedacht. Nou ja".

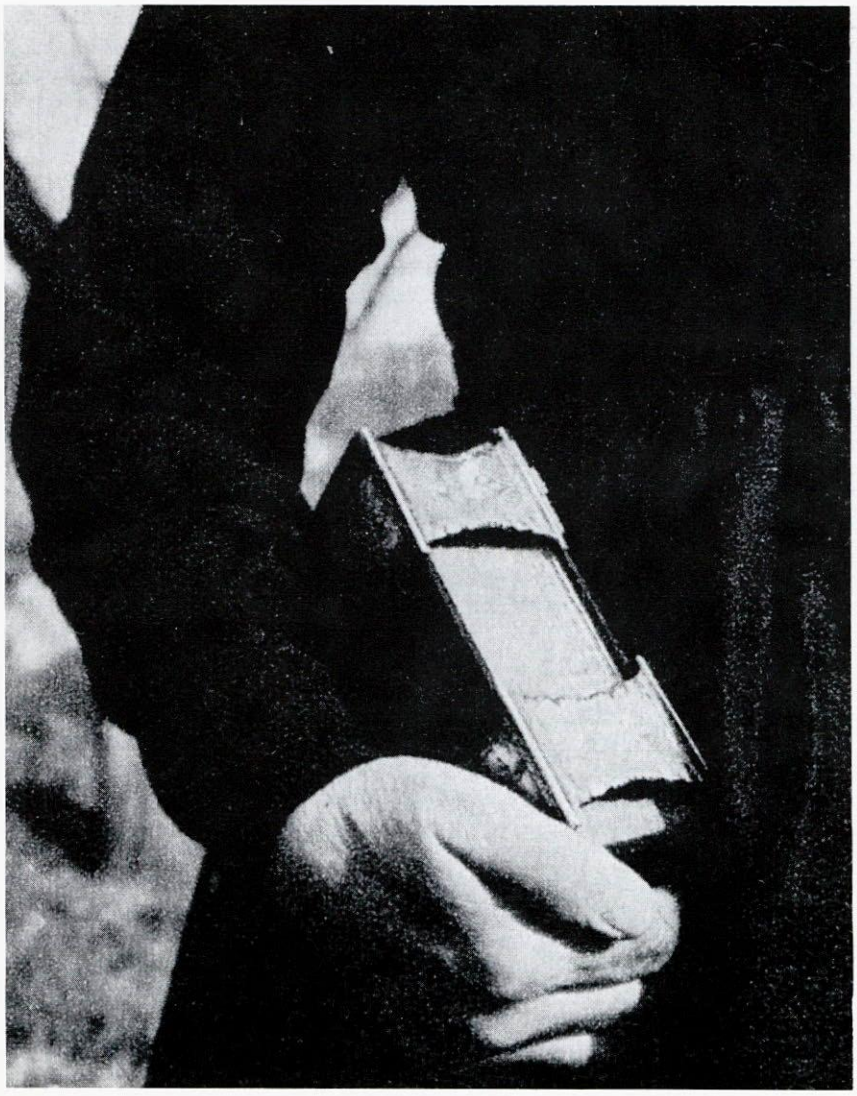

Hij stond er wat blozend bij. Voelde zich merkbaar lullig, dat hij buitenstaanders moest opschepen met huiselijke twisten. Zijn twijfels over de godsdienst, beter gezegd zijn verlangen om uit te breken uit de gereformeerd-christelijke cultuur (die zijn ouders en hun kennissen en de familie voor godsdienst hielden) verdiende een meer serieuze behandeling.

De makelaar met wie Hans' vader samenwerkte, werd gerekend tot de preciezen in de godsdienstoefening. Maar wel modern, dus meegegaan met de tijd en samen waren ze het met elkaar eens: Zaken zijn zaken. Het makelaarskantoor kocht op tekening een paar woningen van een project, waarvan het zelf al de verkoop regelde. De makelaars hadden de eerste keus om daarmee te gaan speculeren. De ervaring had geleerd, dat zodra de huizen er eenmaal stonden, ze al gauw zestig, zeventig procent meer konden opbrengen.
Drie zondagen later gingen ze met een aannemer naar België om te kijken of daar een project te ontwikkelen viel. De week daarvoor had Hans zijn verzet voorlopig opgegeven. Het hele gezin kon weer in het kerkgebouw gesignaleerd worden. En de oudste zoon kreeg van zijn vader weer zakgeld.

Het zal mij benieuwen, hoe het Hans straks vergaat, als hij zijn positie in de maatschappij in-

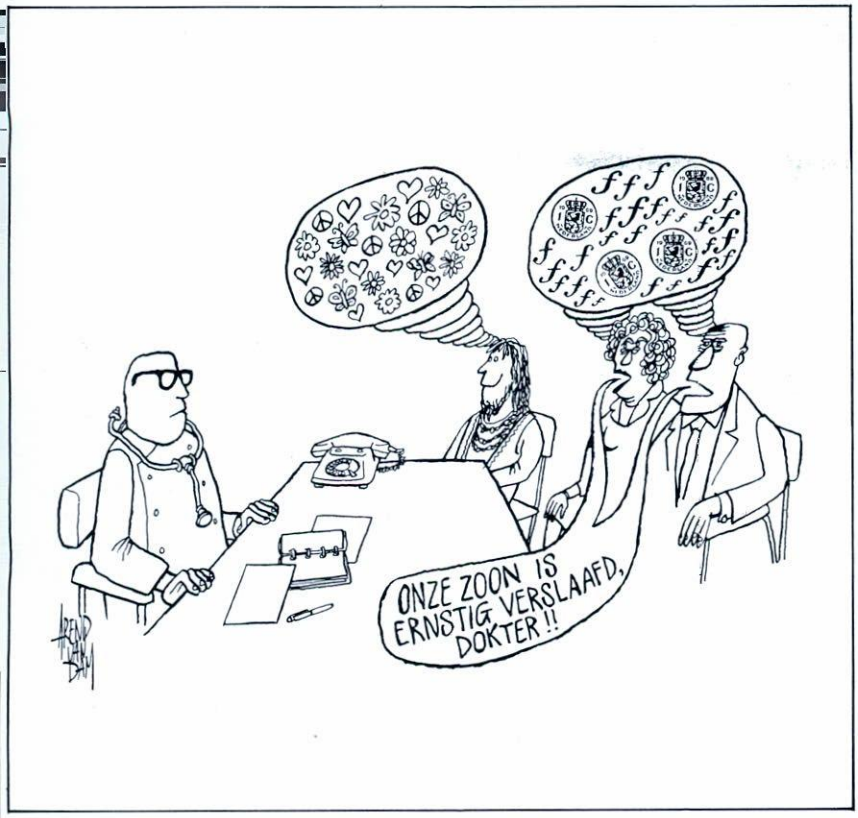

Wie veel te verspelen heeft, zal dat meestal niet doen. Hij zal ook met alle mogelijke middelen proberen te beletten, dat anderen dat doen. Voor zijn vader was Hans een bedreiging voor diens positie als de mindere compagnon in het makelaarskantoor. Maatregelen waren dus nodig. En ging het niet om het bestwil van het gezin? Inclusief dat van Hans, zo is het toch. Tja, godsdienst.

neemt. Ik heb meer van die steigerende paarden gekend. Jeugd, nietwaar? Jongeren, vooral de jongens, op de zaterdagavonden veel drank, veel sexueel vertier; anderen ook door de week kritisch en met een levenswandel die niet klopte met de christelijke afspraken. Het meest interessant voor de kerkelijke kring van kennissen werden de kinderen van de dominee of andere christen-notabelen, wanneer die de beest uithingen. Daar kon je lekker over praten, met een spoor van ontzag overigens.
Zonde blijft altijd aantrekkelijk. En hadden ze zelf indertijd wel voldoende genoten?

Maar ze wisten ook, dat de ontsporing maar tijdelijk zou zijn. Misschien met uitzondering van een enkel geval. En inderdaad, het merendeel van mijn leeftijdgenoten is na enige tijd weer op het oude spoor terecht gekomen. Teruggekeerd in het kader van de gemeenschappelijke cultuur van de eigen groep. De één nam het bedrijf van zijn vader over. Anderen kregen een aardige betrekking bij een bevriende relatie. Ze losten de wacht af. In de besturen van verenigingen en organisaties. Doordat ze trouw waren gebleken aan de gevestigde belangen, zetten ze de macht van de ouden voort.

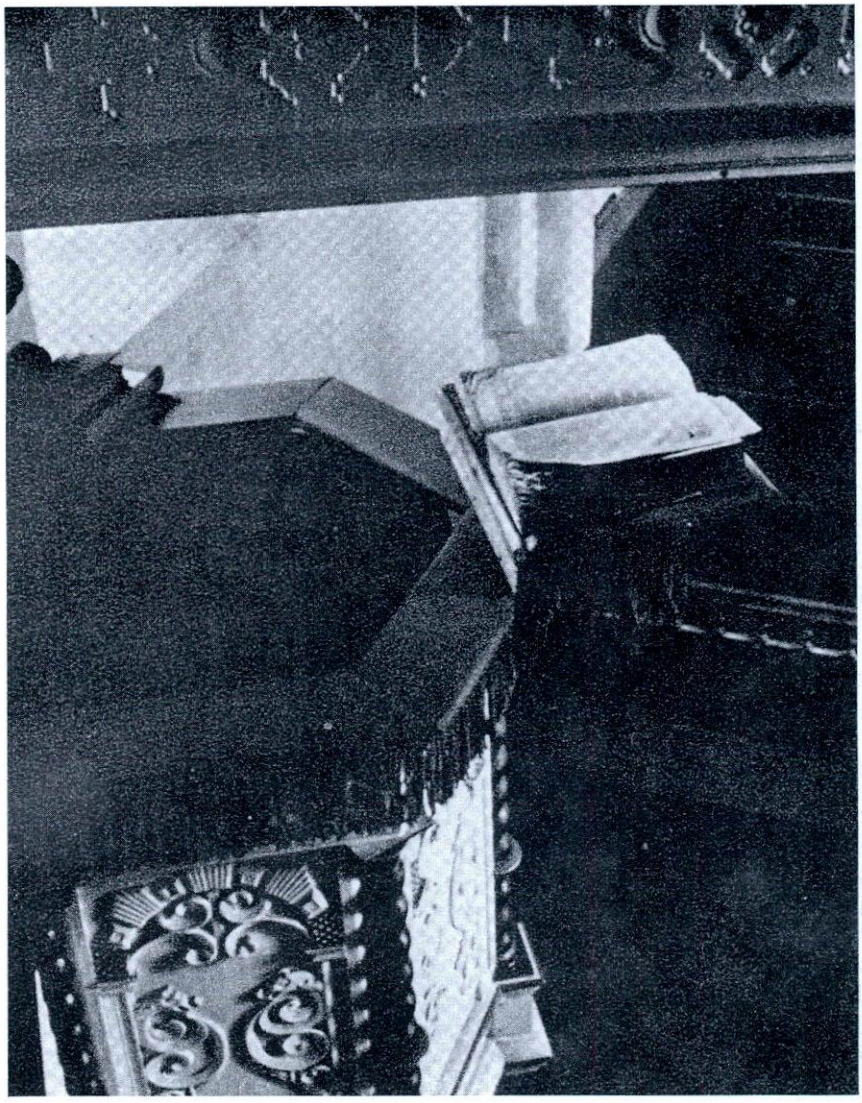

Het Zuidmolukse gat

Tegen acht uur schuift de hele familie voor het t.v.-toestel om Fred Emmer van de NOS-journaal te horen melden, dat er die dag geen enkele voortgang had gezeten in de gijzelingszaken bij de Punt en in Bovensmilde. Ook de twee oudere leden van het gezin Pattiapon in Oosterwolde kijken. Uit hun houding spreekt beheerste betrokkenheid. Rob, 23 jaar tijdens die zomerdagen van 1977, zegt: "Dat bedroeft nou elke Zuid-molukse jongere. De ouden kijken wel naar de televisie en — al of niet met ondertiteling — ze begrijpen niet of nauwelijks wat er gezegd wordt. Zevenentwintig jaar zijn ze al in Nederland. De één na de ander gaat dood, komt op een Nederlandse begraafplaats. In vreemde aarde. Al die tijd leefden ze in een vreemde wereld. En al die tijd rekenden ze erop terug te gaan naar de Molukken. Als Zuidmolukse gemeenschap hoor je hier niet thuis. Het is altijd bij mij, dat besef van een vreemde te zijn hier. Ik ben anders, ik wil anders blijven, maar ik heb nog niks anders". Rob is niet alleen in familiale zin een weeskind. Sociaal-cultureel is hij een wees. Hij mist de eigen omgeving. En politiek is hij verweesd geraakt. Door het tekortschieten van het Zuidmolukse kader, door de jarenlange grote stilte, door de verscheurdheid van de Zuidmolukse gemeenschap.in Nederland. Als verzachtende omstandigheid hierbij kan gelden, dat op een enkel idealistische gestemd individu na vanuit de omringende Nederlandse samenleving niet één gepaste poging is gedaan om de jongere Molukse landgenoten mee te nemen in de beweging van emancipatie en democratisering, die in de zestiger jaren naar boven kwam.

Grote aantallen Zuidmolukse jongeren zijn als Rob verweesd. Deze jongeren zouden ofwel automatisch opgaan in de westerse welvaartsmaatschappij (assimilatie) of het zouden onverbetelijke naïeven van een koloniaal soort heimwee blijven. En ook dan zou het een kwestie van tijd zijn, dat het probleem zich vanzelf oploste. Dat moet ongeveer de gemiddelde gedachte geweest zijn van de Nederlandse omgeving over de kinderen van de ex-KNIL-militairen van Ambon en omstreken.

Dit schouderophalend voorbijgaan en de miswaardering werden in de hand gewerkt door het streven van groeperingen als Door De Eeuwen Trouw (van toen). Die wekten de indruk de spijt over het verloren gaan van Ons Indië te willen verstouwen door Molukkers en naderhand Papoea's tot "steun" te willen zijn. Een vreemd soort koloniale weg terug in dit geval. De Zuidmolukse hoge heren werkten hieraan mee. De traditionele Zuidmolukse toogdagen op 25 april in Den Haag — Herdenking van de onafhankelijkheidsproclamatie — leverden elk jaar weer het onveranderlijke gebed op, de RMS-preek. Wezenlijk niet anders van inhoud en draagwijdte dan de RMS-verhalen die de vaders elke dag aan hun kinderen thuis vertellen.

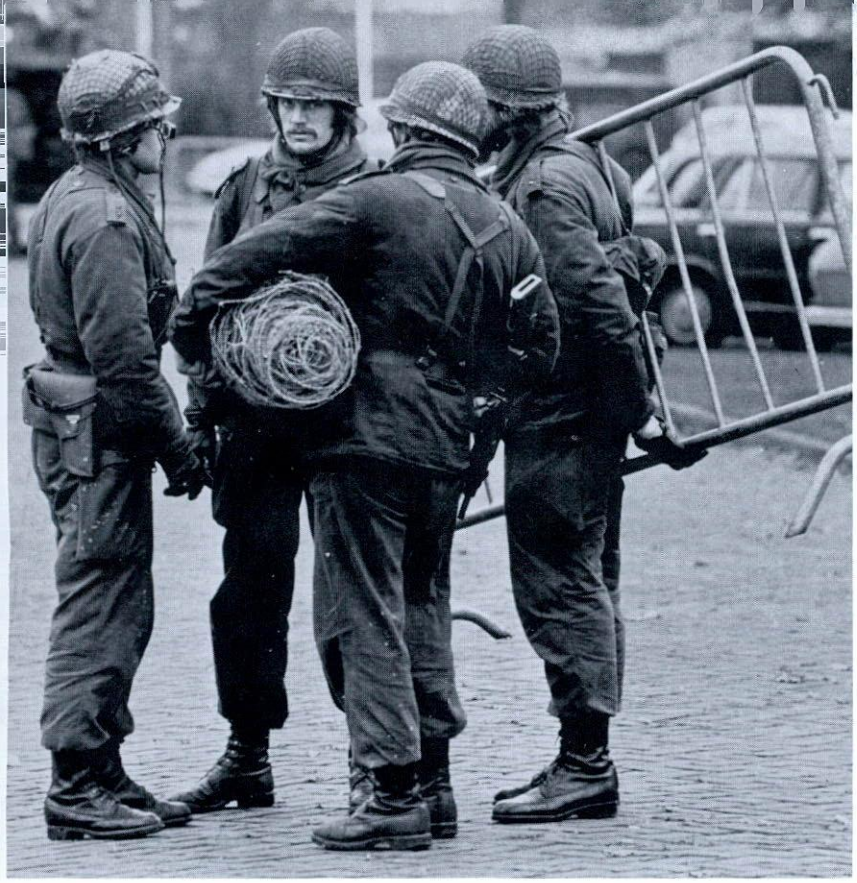

zeggen hebben. Aan de ene kant in de naar binnen gekeerde Molukse wijken het krampachtig pappen en nathouden van het RMS-ideaal en daarmee van het Molukker-zijn. Aan de andere kant slechts een halfbakken Nederlanderschap. Vind daartussen en door maar eens de koers als er geen enkele beweging zit in de verwezenlijking van wat kennelijk je bestemming is.
Jongeren kwamen dus in opstand. In verzet, beter gezegd. Tegen de Nederlands-Indonesische ontkenning van het vrijheidsstreven van de Zuid-Molukkers in Nederland. En tegen de zelfvoldane bewegingloosheid van de eigen

Dat in vijfentwintig jaar tijd de wereld was veranderd, dat de omstandigheden zich wijzigd, en dat de jongere Zuid-Molukkers hun Molukker-zijn dreigden te verliezen, drong niet door tot de eigen traditionele leiders. En zoiets pakt rampzalig uit in een zo hiërarchisch geordende gemeenschap als de Molukse is. Het ideaal van de ouden was nog door de werkelijkheid gevoed geweest. Zij kwamen van de Molukken of elders uit de Archipel. De jongeren evenwel ondervinden aan den lijve slechts de Nederlandse werkelijkheid. Die ze als onvrij ervaren tegenover de vrijheidsdromen die ze van horen

RMS-bonzen. Maar de rebellie van de derde generatie Zuid--Molukkers bestond uit wilde slagen in de lucht. Daar waar geen ideologie en strategie waren, viel ook hun verzet in een groot gat van niets.
Willen de Molukkers in Nederland iets van een ideaal vasthouden, dan moeten ze helemaal opnieuw beginnen.

15 Terroristisch ABC

Anarchisme.
De gelovigen in de autoriteit prediken de anarchist tot terrorist. Niets is meer onjuist. De twee verhouden zich als vrijheid staat tot dwang.
Bestrijding.
Anti-Terreur van de terreur. In deze volgorde en ook in werkelijkheid lijkt het op het Drosteverpleegstertje van de chocoladedoos. Je komt er niet uit. Voorkomen is beter dan niet kunnen genezen.
Con brio.
Italiaanse muziekterm die vurigheid voorschrijft. "Feuer", riep de trainer tijdens de training. "Waar dan?" riep de voetballer terug, terwijl hij zijn aanloop naar de bal staakte. (Naar Jan Mulder).
Dood.
Is dood. Hij wacht ons allemaal. En door een verkeersongeluk of een aardbeving is ook niet leuk. Maar aan een oorlog wen je nooit.
Evenwicht.
Duurt nooit lang boven een afgrond. Balance of terror net zo min. Erotiek lijkt beter; begin je elke keer weer van voren af aan tenminste. Zie ook Wapenwedloop.
Fascisme.
Omdat ze zich doodschaamden voor hun ouders, die het nooit zullen "gewusst haben", kwamen de Baaders en de Meinhofs via de speelgoedafdeling van het warenhuis toch weer bij de Ubermensch uit.
Gijzeling.
Na de reclamecampagne in de commerciële bladen en voor de amusementsmedia binnenkort als Jumbo-spel in de winkel, wordt gespeeld in een afgesloten ruimte met de tijd als ultimatum. Ga terug naar Af is Dood.
Herrema.
Praatte zich uit de ruimte en voorbij de tijd.
Ich will lieber eine Ungerechtigkeit begehen als Unordnung ertragen.
Ik wil liever onrecht plegen dan wanordelijkheid verdragen. Oorspronkelijk van Goethe.

Dankbaar gebruikt door de nazi's. En nog steeds zijn de ordehandhavers onder ons en ook ver weg: Pacificatie van Vietnam tot Nicaragua.
Jong.
Middel in de reclame om oud te terroriseren.
Kamp.
Hoe dan ook blijft het altijd een alibi voor dwang en Ordnung muss sein. In uiterste vorm leidt het tot een KZ-syndroom.
Leger.
Wat is het tegengestelde van superieuren? Inferieuren, maar die zijn niet tegengesteld doch lager gesteld.
Macht.

Averechts effect in democratisch geregeerde landen

Terreur vaak een uiting van machteloze woede

POLITIEKE TERREUR

door Piet Hagen

Westduitse anarchisten worden uitgewisseld tegen de CDU-leider Peter Lorenz.

Averechts

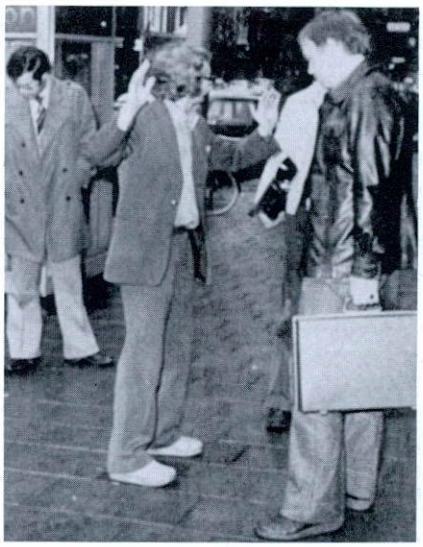

Eeuwige mensenziekte. Dit streven hult zich in allerlei vormen en heeft altijd wel een smoes bij de hand. Hoe anoniemer hoe moeilijker te bestrijden. En altijd blijft de ellende, dat na de revolutie nieuwe machtigen heersen over machtelozen. Verzet blijft geboden.

Killroy was here.
Overal is de dood. (Een kleine ontregeling van de dwangmatige alfabetische volgorde).

Neutronenbom.
Doodt mensen en laat gebouwen staan. Zoiets als de middeleeuwse pest dus.

Oorlog.
Terrorisme volgens regels. Want onvermijdelijk en onafwendbaar zijn de burgers slachtoffer. Maar altijd geldt wel een vals hoger doel. Oorlog is mis-daad.

Politietroepen.
Het woord zegt het al. Een meer dan enkelvoudige troep

Quasi.
De sappige publiciteit over het geweld dat de ene mens de andere aandoet. Schijnheilig. Als er geen terroristen bestonden, zouden ze worden uitgevonden.

R.A.F.
Rode Brigade, Neo-fascisten, Neo-nazi's, Klu Klux Klan, IRA, Palestijnen en anderen: "Fascisme is de poging de problemen van produktie en ruil op te lossen met machinegeweren en revolvers" (Gramsci).

Slaapkamer.
Ook daar.

Taptoe.
Daartoe zou het leger zich moeten beperken. En dan ook nog bij voorkeur uit de pas.

Uur U.
De klok gelijkzetten in eigen kring en tegen de anderen.

Vies.
Hulpmiddel om het vreemde vogelvrij te verklaren.

Wapenwedloop.
Langs de lijnen van geleidelijkheid tot de bom barst. Over terrorisme gesproken. Zie ook evenwicht, waarmee het trefwoord een contradictio in terminis vormt. Kan nooit samengaan dus.

X-chromosoom.
Eén der beide geslachtschromosomen. De man heeft één X, de vrouw twee. Er zijn twee soorten mensen, de ene soort bestaat niet.

Yellow press.
De boulevardbladen met verhalen uit de goot. Een ware plaag. Schandalige terreur.

ZM-er
De laatste jaren veelvuldig op de politieradio. Onze eigen bijdrage tot een internationaal verschijnsel. Holland spreekt een woordje mee.

Terrorisme ja. Terrorisme nee. 't Is maar van welke kant je het bekijkt.

Laten we nou even wel wezen. Wat dacht je van de Watergeuzen? Ook moordende en plunderende kapers. Onschuldige burgers waren vaker het slachtoffer dan de Spaanse vijand. Voor de gevestigde orde in de Nederlanden en helemaal voor Koning Filips de Tweede paste maar één benaming op deze wetsvertreders: Terroristen. Dankzij een samenloop van omstandigheden stond deze terreurgroepering aan het begin (Den Briel) van de vrijheidsstrijd van de noordelijke Nederlanden. Hoe eerlijk zijn onze geschiedenisboekjes eigenlijk? Trouwens, de Spaanse schoolkinderen zullen in de geschiedenisles onze Vader des Vaderlands, Prins Willem van Oranje, voorgeschoteld hebben gekregen als een terroristenleider — of zou dat paragraafje over het Nederlandse aandeel in de Spaanse historie wegen tijdgebrek overgeslagen zijn in de les?

Dichter bij het heden. De enige verzetsdaad in mijn geboortedorp tijdens de jaren 1940-1945 bestond uit een lullig verlopen aanslag op de plaatselijke nazihelper. Een boer die in zijn vrije tijd fanatiek achter onderduikers aan zat. De mannen hadden zich 's nachts aan de slootkant van het weiland verborgen, waar in de morgen collaborateur N. zijn koeien zou komen melken. De eerste tegenvaller was, dat niet N. maar zijn zoon verscheen. De tweede, dat één van de koeien, nieuwgierig, de aanwezigheid van de mannen in de sloot aan het licht bracht. De schietpartij maakte N's zoon en een koe tot slachtoffer.
Niet één van de 'goede' Nederlanders in mijn geboortedorp peinsde erover om de daders van "deze laffe aanslag" terroristen te noemen.

De handjes vol terroristen brachten heel wat teweeg. Het uitgemergelde Ierland werd een onaf-

hankelijke republiek na de terreur van de IRA. Niet voor honderd procent dankzij de IRA, maar deze terreurorganisatie bracht wel de beslissende stoot daartoe.

Terreuracties van zionistische groeperingen gaven op zeker moment de doorslag bij het besluit van de Engelse overheerser om Palestina te ontruimen. Zo kwam er ruimte voor de stichting van de zelfstandige staat Israël. Terreurdaden van Palestijnse zijde — o tragische ironie — zaaien nu schrik en verderf onder de Israëli's. Is de ene terreur iets minder erg dan de andere?

Toch ook min of meer op gezette tijden kapen ingezetenen van Oostbloklanden vliegtuigen om piloten met het pistool tegen de slaap te dwingen tot een landing op een vliegveld aan de westelijke kant van het IJzeren Gordijn. Kaping van een vliegtuig, gijzeling van tientallen passagiers. Terrorisme dus. Maar de toonzetting en de lengte van de stukken in de kranten vallen heel anders uit dan bij vergelijkbare daden van tegenstanders van het westers-kapitalistische systeem. En omgekeerd.

Massale verontwaardiging tien jaar geleden toen Russische tanks in Praag het Tsjechische verlangen naar meer vrijheid smoorden. Naast alle teweeggebrachte ellende viel het aantal directe slachtoffers nog mee.
Hoe lang heeft het geduurd, voordat er sprake was van enig algemeen verzet tegen de operaties van oneindig veel dodelijker Amerikaans legertuig in Vietnam.

Napalm schijnt nog steeds een aanvaardbaar militair strijdmiddel geacht te worden. En oorlog en criminaliteit schijnen nog steeds twee verschillende zaken te zijn. "Kinderen in het vuur gooien is een misdaad; vuur op kinderen gooien is een militaire operatie" (Karl Deutsch). En als dat niet zo is, dan blijkt de militaire operatie van de tegenstander altijd meer crimineel dan die van de eigen partij.
De betrekkelijkheid in ander opzicht.

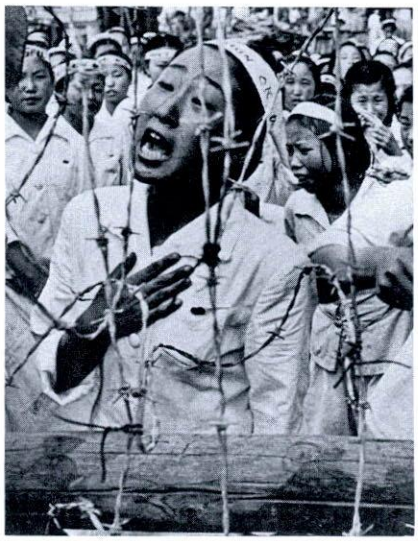

De Bondsrepubliek Duitsland telde in het jaar 1974 3.945 slachtoffers van moord, slechts 5 mensen daarvan vielen door terroristische acties. Er werden 6.009 branden gesticht, 57 door terroristen. Er waren 18.965 meldingen van roofovervallen, 5 kwamen op rekening van terroristen.
Waar maken we ons eigenlijk druk over?

Terrorisme is: spannende verhalen in de krant.
Terrorisme is: nog hogere kijkcijfers dan voor Kojak, Baretta, en ander amusement.
Terrorisme: 't Is maar net hoe je 't bekijkt en van welke kant, of terroristen schurken zijn of helden.
Terrorisme: Een woord van niks.

17 Voorbij de terreur

Ik ben es een keer met de kinderen naar Westerbork in Drenthe geweest. De Sterrenwacht toonde zich best indrukwekkend met die ijzeren gevaarten op het heelal gericht. Ernaast en half in het verlengde was nog een open ruimte. De lege plekken tussen het groen van de vroegere barakken van kamp Schattenberg van de Molukkers. En daarvòòr van het Durchgangslager Westerbork uit de Tweede Wereldoorlog. Voor de Nederlandse Joden halverwege Dachau, Auschwitz, Sobibor.
Zo'n zonnige zondag met veel dagjesmensen en veel zin in het bos. Flink stappen over wat kennelijk de hoofdweg is geweest. Aan weerszijden de gelijke kavels van zoveel meter rechthoekig barak zo te zien. Groepen fleurige mensen passeren elkaar. Gedempte vrolijkheid, want eindelijk weer een redelijk weekend met zo'n herfstig-warme zon. Het is nog een behoorlijk eind lopen naar het sobere monument. Enkele meters doodlopend spoor tegen een stootblok van de NS.

De kinderen valt het niet uit te leggen.
Weer dat hele eind terug naar de auto op de parkeerplaats.

Twee jaar later op een dag, dat het leven zo'n beetje in de aangename vormen past. Een bericht in de krant, omkaderd en op rose afgezet. "Wielrennen in de gaskamers van Auschwitz. München — In de gaskamer van het concentratiekamp Auschwitz-Birkenau hebben naar het zeggen van een ex-gevangene 'geïnterneerden met een speciale positie' periodiek terugkerende wielerwedstrijden georganiseerd.
In het zogenaamde Jaworzno-proces in Aschaffenburg in West-Duitsland tegen twee vroegere leden van de kampleiding van Auschwitz kwam uit een getuigenverklaring naar voren, dat de gevangenen de wedstrijden hadden georganiseerd om hun lichamelijke conditie op peil te houden. De gaskamer bleek bijzonder geschikt voor het houden van wielerwedstrijden, daar deze naar het midden, waar zich een afvoergoot bevond, steil afliep".

Einde bericht in kader op een zacht-rose achtergrond. "Waar zich een afvoergoot bevond".

Wielrenners in kleurige truitjes cirkelen rond het langgerekte ovaal. Op de slotavond van de Zesdaagse hebben de tribunes zich tot de laatste plaats gevuld. De opwinding op het middenterrein plant zich met schokgolven voort over de mensenmassa aan de andere kant van de wielerbaan. De toeschouwers staan op de banken. De laatste ronden van de koppelkoers, schuimend bier op overvolle plateaus, het orkest zet nog een keer het succesnummer in, het bevrijdend geschreeuw op het moment van de finish.

Ik herinner me een verhaal van Ed. Hoornik over Dachau. Na enig zoeken vind ik het in een map met knipsels.
Een fragment.

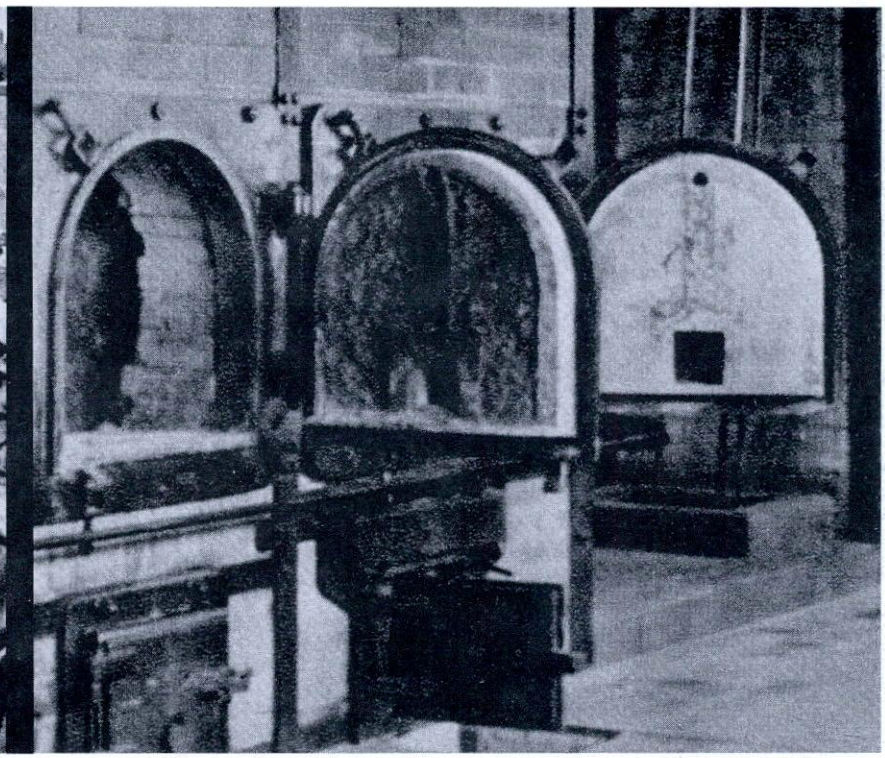

"Er was die dag — om precies te zijn: 28 februari 1945 — een transport uit Groszrosen aangekomen. Het vroor. Toen de deuren van de goederenwagons opengingen, kwamen slechts weinig van de daarin opgehoopte gevangenen naar buiten, wat anders altijd gebeurde, al was het alleen maar om te kijken waar ze waren en om zo gauw mogelijk frisse lucht te krijgen. Maar die keer was er praktisch geen beweging en je zag meteen dat zwepen hier niets zouden uitrichten. Het uit SS-ers bestaande comité van ontvangst trok zich dan ook terug en liet het werk over aan de verplegers uit het Revier en aan het Bestattungskommando.
De lijken werden in rijen van vijf — de macht der gewoonte — op het perron gelegd, wat nogal wat narigheid opleverde, omdat sommige aan elkaar zaten vastgevroren en niet op de manier van een-twee-drie-trekken-maar konden worden gescheiden. Kleine, handzame bijlen, die snel werden georganiseerd, brachten uitkomst en ook wat afwisseling voor het crematoriumpersoneel, dat zich over de eentonigheid van het werk soms beklaagde. Meer narigheid bezorgden de levenden, nog altijd één op de vijf, die met een of meer bevroren ledematen de poort door moesten en het normale proces van ontkleding (buiten), ontluizing en bad zouden moeten ondergaan. Het stond wel vast dat ze daarbij allemaal zouden bezwijken, maar ze rechtstreeks bij het crematorium af te leveren werd onmenselijk geacht.
Zelf had ik op dat ogenblik een luizenbaan, ook in de letterlijke zin van het woord: als assistent van de Stubenälteste, afdeling III, barak veertien, een wezenloze, met behulp van relaties gecreëerde functie, was ik belast met de luizencontrole van een kamer waar nooit een luis in was geweest, maar waar ik er af en toe uit een doosje, dat ik met veel moeite had georganiseerd, één losliet om mijn positie te bevestigen.
Ik was vroeger naar bed gegaan, maar nauwelijks in slaap, jankte het luchtalarm mij wakker. Het hele kamp sloeg donker en dat was een mooie gelegenheid om ongezien wat te gaan wandelen en misschien bij wat vuurwerk de honger te vergeten. De grond was hardbevroren en dat vergemakkelijkte het lopen.
De bromtollen die onzichtbaar boven mijn hoofd zongen, hielden hun lading nog wat bij zich; hun functie werd een andere: vleugels tilden mij op naar de van sterren sidderende ruimte, waar de dood... Ik struikel. Als ik overeind kom, zie ik het dier.
Hoewel ik bij het licht, dat nauwelijks licht is en dat uit de halfopen deur van een barak naar buiten valt, niet dadelijk kan zien wat voor dier het is, stel ik vast dat het behoort tot de menselijke soort. Merkwaardig is echter, dat het niet één lichaam is, dat zich voor mijn voeten uitstrekt en als ik niet oppas mij dreigt in te sluiten, maar een woekering van lichamen, niet naast, maar over en door elkaar, waarvan de meeste ledematen verlamd, andere in trilling zijn en weer andere schokkende bewegingen maken, en waaruit op verschillende plekken, zowel aan de onderkant als boven en opzij, hoofden naar buiten steken, die omdat het dier als geheel op een ongecoördineerde wijze nu eens naar voren, dan weer naar achteren schuift en soms ineens omhoog wil, in verdrukking dreigen tekomen, wat soms ook werkelijk gebeurt, waardoor zo'n hoofd dan een tijd lang onzichtbaar blijft, tot het op een heel andere plek — maar is het wel hetzelfde hoofd? — weer te voorschijn komt.
Daar wringt er zich reutelend juist weer een naar boven. De lange, steeldunne hals houdt het nog net in evenwicht, maar het hoofd zelf is zich kwijt.
Met de uitstekende jukbeenderen en de weggevallen mond is het al helemaal schedel; leeg op de nog gloeiende ogen na. (Zij zullen mij later vervolgen).
Inmiddels heeft een ander lichaam zich omhoog gewerkt; het maakt een goede kans zich als een soort van loodsman te handhaven, maar door een plotselinge beweging binnen in het dier wordt het uitgestoten; het rolt stuiptrekkend terzijde, waar het blijft liggen en meteen vermenselijkt. De destructie wordt nu snel algemeen; steeds meer lichamen vallen af en sterven afzonderlijk. Geen van de lijkenophalers zal er in het ochtendgrauwen het dier uit Groszrosen in herkennen.
Als ik terugkeer naar de barak, vind ik in mijn zak een klontje suiker. Zielsgelukkig besluit ik het nog even te bewaren".

Ed Hoornik:
(Voor altijd Dachau).

18 De totale waanzin

Vier miljard mensen leven op aarde.
Het opgeslagen wapentuig op aarde kan al honderd miljard mensen doden.
Die vooruitgang hebben we te danken aan het kernwapen. En aan de voortgezette twintigste eeuwse waanzin van de wapenwedloop.

De pest is overwonnen, misschien straks ook de hongersnood. Verleden en nog bestaande bedreigingen vallen echter in het niet bij de vruchten van de wetenschap en de technologie van de oorlogsmens: Een totale nucleaire oorlog die een einde maakt aan het voortbestaan van de mensheid. Hoe komt het toch, dat dit probleem slechts zo weinig mensen uit hun slaap houdt? Het Interkerkelijk Vredesberaad heeft nu al twee jaar zijn vredesweek gevoerd onder het motto: "Help de kernwapens de wereld uit, om te beginnen uit Nederland". Omdat kernwapens massavernietiging op zo grote schaal mogelijk maken, dat hele samenlevingen geen kans op herstel kunnen krijgen. En omdat de radio-actieve straling bij eventuele overlevende generaties nog heel lang zal leiden tot de geboorte van mismaakte kinderen en de aangetaste dampkring over de hele wereld de mensen zal 'besmetten' met huidkanker. Daarom zijn kernwapens zoveel vreselijker dan de gewone vernietigingsmiddelen, zo staat er in de Vredeskrant.
Dat is één, Maar hoe komt het toch, dat het tegelijk de politici van zogenoemde christelijke en liberale partijen zijn., die het sterkst en bij voortduring pleiten voor meer wapens en dus voor nog meer overkill, vroeg bijvoorbeeld professor Röling zich af ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar-directeur van het Polemologisch Instituut in Groningen. (Polemologie is de wetenschap die zich bezighoudt met de oorzaken van het ontstaan van oorlogen en met de voor-

waarden voor het verzekeren van de vrede).
In 1978 is er voor meer dan 400 miljard dollar aan bewapeningsdoeleinden uitgegeven: 20 tot 30 keer zoveel als er besteed is voor de totale ontwikkelingshulp. Dat gaat gewoon door; elk jaar meer geld voor meer wapens, voor meer overkill en voor meer verfijnde en toch massale vernietiging.

"Alle wapengebruik, zeker in moderne vorm, is onmenselijk. Men zou tenminste mogen eisen, dat het geen nodeloos leed veroorzaakt, met name niet aan de burgerbevolking, niet strijdig is met de eisen van het publieke geweten, en niet verraderlijk is. (...) Kernwapenen hebben een katastrofale en onherroepelijke uitwerking op de erfelijke eigenschappen van mens, plant en dier, en blijven onafzienbare tijd — men moet denken aan tienduizenden jaren — hun fatale werking uitoefenen. Daarom moet geëist worden ze buiten de wet te stellen, hetgeen tegelijk inhoudt, dat men afziet van het gebruik als eerste. Men mag zich daarvan geen wonderen voorstellen, maar het verschaft tenminste een moreel-politieke hefboom om het denken over de kernbewapening opnieuw in beweging te brengen".
(Uit de nota' Geweld' van het Humanistisch Verbond).

Revoluties in de wapentechnologie: het buskruit, het pantserschip, het machinegeweer, de tank. Het duurde eeuwen. Vanaf 1945: de atoombom, de intercontinentale raket, meervoudige kernkoppen, antiraket- en antiraketraketsystemen, nucleaire onderzeeboten, laserstralen. Steeds meer landen krijgen de beschikking over kernwapens. Ongelukken zijn er tot op dit moment nog niet van gekomen. De twee grootmachten in de wereld jagen elkaar op tot een

'balance of terror', een evenwicht van verschrikking.

Het systeem van wederzijdse afschrikking werkt, zolang beide kernmachten na de eerste klap terug kunnen slaan (en dat van elkaar weten). Met andere woorden: Zolang beide het vermogen bezitten de ander te vernietigen, ook nadat de eigen samenleving door een massale kernaanval heeft opgehouden te bestaan. En dat is het geval.
Deze vrede van de strategen is volgens de polemoloog Hylke Tromp "gebaseerd op waanzin: de waanzin van een dreiging met wederzijdse vernietiging, van een dreigen met zelfmoord — wie in het normale leven iets tracht te bereiken door met zelfmoord te dreigen, wordt in een psychiatrische inrichting opgenomen".
Van deze zogenaamde vrede is de prijs hoog, de zekerheid gering (één foutieve waarneming, één conflict dat uit de hand loopt, kan leiden tot een totale nucleaire oorlog) en van deze vrede zijn de risico's niet te schatten.

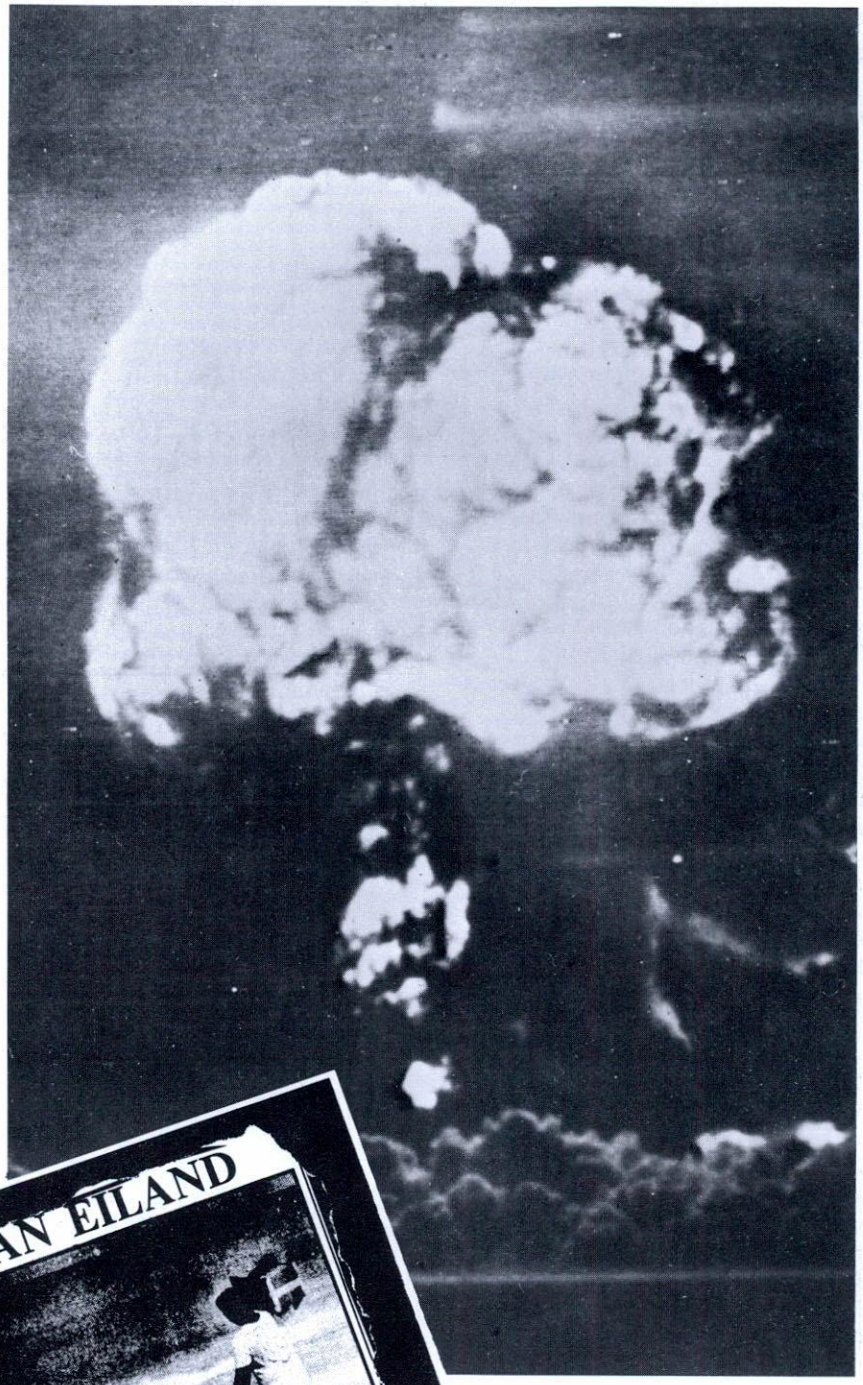

In Nederland zal al in de eerste uren van een kernoorlog één op de drie mensen dood zijn. Tot het zover is, zullen de vier miljard mensen op de wereld gegijzeld blijven door de superkernwapenmogendheden.

19 Literatuur
(en bronvermelding)

Bij hoofdstuk
2.
Transactie, tijdschift over de wetenschap van oorlog en vrede, maart 1978 (Van Gorcum, Assen).
— Civis Mundi, tijdschrift voor burgerschapsvorming, themanummer over politiek terrorisme, september 1978 (Den Haag).
3.
— Onderzoek "Vrouw 1978" in opdracht van het weekblad Margriet.
— Karlheinz Deschner: De Kerk en haar Kruis, Amsterdam 1978.
4.
— Sietse van der Hoek: Hopend op een vrijer leven, Den Haag 1978.
5.
— Verschillende onderzoekingen van het Criminologisch Instituut te Groningen, in beschikbare rapporten samengevat.
— 'Geweld van ongeschoolde jongeren', de Volkskrant van 29 mei 1976.
8.
— Jerzy Kosinski: De geverfde vogel, Amsterdam 1967.
9.
— K. Baschwitz: Heksen en heksenprocessen, Amsterdam 1964.
17.
— Ed Hoornik: Voor altijd Dachau, Vrij Nederland 1 mei 1965.
— Hylke Tromp: De NAVO-staarders, de bewapeningspolitiek voor arbeiders verklaard, Amsterdam 1974.
— Humanistisch Verbond: 'Geweld' (gestencilde nota), 1977.

Als we maar hoop hebben

Langzaam lopen we de dagen uit
en herkauwen de herinneringen
tot een minimaal verleden.
Morgen is de toekomst en
overmorgen als we maar hoop
hebben als het dier dat in
ons verstopt zit maar gestorven
is toen de wereld in
Hirosjima verging.

erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
r | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te
| terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terroris
erreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | terrorisme | terreur | te